

2.Jaar-jaar ya muy ñaareelu téere bi te ëmb jaar-jaari jamono

Ñaareelu téereb *Jaar-jaar ya* moo wéyal nettalib démbi Israayil, bi dooroon ci *1.Jaar-jaar ya*. Téere bii moo indi ni nguurug Suleymaan ame woon daraja, di ci fésal li mu tabax kër Yàlla ga. Téere bi teg ci indi jëfi buuri Yuda yi wuutu Suleymaan, te gën cee biral yitte ji kenn ku nekk amoon ci mbiri askan wi, ci wàllu ngëm.

Meneen mbir mu ñu ci fàttali mooy tasteg Yerusalem, ak ngàllo ga Israayil mujje ca Babilon ga ñu leen toxaloon. Teewul téere bi tëje xew-xewu jàmm, te mooy ba Buur Sirus bu Pers yékkatee ab dogal bu yiwi bànni Israayil, may leen ñu saña ñibbi seenum réew.

Ci tënk:

1.1-17 Suleymaan ci ndoortel nguuram.

2.1—7.22 Lu jëm ci tabaxub kër Yàlla ga, ñu ja-
gleele ko am xew.

8.1-18 Lu jëm ci darajay nguuru Suleymaan.

9.1-12 Lingeer buurub Seba gane na Suley-
maan.

9.13-31 Lu jëm ci darajay Suleymaan ak dee-
wam.

10.1—36.23 Lu jëm ci yeneen buuri Yuda yi.

Suleymaan ñaan na xel mu rafet

¹ Suleymaan doomu Daawuda mujj na dëju bu baax ci nguuram, Aji Sax ji Yàllaam ànd ak moom, kaweel ko lool.

² Suleymaan nag wax ak Israayil gépp; njiiti junni yaak njiiti téeméer yaak àttekat yaak njiiti Israayil gépp, mboolem seen kilifay kër maam ya.

³ Ci biir loolu Suleymaan ànd ak mbooloo ma mépp, dem ca bérebu jaamookaay ba ca Gabawon, sarxali fa, ndax xaymab ndajem Yàlla ba Musaa jaamub Aji Sax ji defaroon ca màndiŋ ma, foofa la nekkoon.

⁴ Waaye fekk na gaalu Yàlla ga, Daawuda toxale woon na ko Kiryaat Yarim, yóbbu ko fa mu ko waa-jal, muy ab xayma bu mu ko sampal ca Yerusalem.

⁵ Sarxalukaayu xàŋjar ba Beccalel doomu Uri doomu Ur defar nag, Daawudaa ko tegoon ca Gabawon, fa kanam màkkaanu Aji Sax ji, te mooy la fa Suleymaan ak mbooloo ma doon sàkkusi.

⁶ Suleymaan dem foofa ca sarxalukaayu xàŋjar ba ca kanam Aji Sax ji, ca kanam xaymab ndaje ma. Mu joxe fa junniy saraxi rendi-dóomal.

⁷ Guddig keroog la Yàlla feeñu Suleymaan. Mu ne ko: «Ñaanal loo bëgg ma may la ko.»

⁸ Suleymaan ne Yàlla: «Yaw de yaa baaxe lool Daawuda saa baay, te yaa ma fal buur, ma wuutu ko.

⁹ Léegi nag Aji Sax ji Yàlla, sa kàddu gaak Daawuda sama baay, yal na sax rekk, gannaaw yaw yaa ma fal ci kaw askan wu yaa, tollu ni feppi suufas àddina.

¹⁰ Kon nag xel ak xam-xam nga may may, ba ma xam nu may jiitee askan wii. Ndax kat, ana kan mooy àtte sa ñoñ, wii askan wu yaa?»

¹¹ Yàlla ne Suleymaan: «Gannaaw loolu moo nekk ci sa xol; ñaanoo koom ak alal ak daraja, ak sa bakkani bañ rot, te fan wu gudd it, ñaanoo ko,

xanaa di ñaan xel ak xam-xam boo àttee sama ñoñ ñi ma la fal buur ci seen kaw,

¹² xel mi ak xam-xam bi, mayees na la ko. Koom ak alal ak daraja it maa la ciy may lu buur yi masula am, du ñi la jiitu, du ñi topp ci yaw.»

¹³ Ba loolu amee Suleymaan bàyyikoo ca xaymab ndaje ma ca jaamookaay ba ca Gabawon. Mu dem Yerusalem, falu buur ca Israayil.

¹⁴ Ba mu ko defee Suleymaan dajale watiir yaak fas ya, muy junni ak ñeenti téeméeri (1 400) watiir, ak fukki junniy fas ak ñaar (12 000) yu mu teg ca dëkk ya watiir ya féete, ak ca Yerusalem ga mu nekk.

¹⁵ Buur Suleymaan a def xaaalis ak wurus late biir Yerusalem bay safi doj, garabi seedar di fa saf garabi sikomoor yi ne xas ci suufu tund yi.

¹⁶ Fasi Suleymaan, Misra lañu leen daan jëggaanee ak Silisi, baana-baanay buur, ca Silisi lañu leen daan jënde.

¹⁷ Ab watiir bu ñu jëggaanee Misra, indi, juróom benni téeméeri (600) dogi xaaalis la leen daan dikke, aw fas di téeméer ak juróom fukki (150) dogi xaaalis, te noonu lañu ca daan jëndaaleel mboolem buuri Etteen ña ak buuri Siri, indil leen.

¹⁸ Suleymaan nag dogu ne kër lay tabax ñeel turu Aji Sax ji, ak geneen kër gu ñeel nguurug boppam.

2

Suleymaan waaj na tabaxub kër Yàlla

¹ Suleymaan lim na juróom ñaar fukki junniy (70 000) yenukat, ak juróom ñett fukki junniy (80 000) yattkati xeer ca tund ya, ak ñetti junni ak

juróom benni téeméeri (3 600) saskati liggéey, ngir ñu jiite leen.

² Ci biir loolu Suleymaan yónnee ca Buur Iram mu réewum Tir, ne ko: «Noonee nga jëflante woon ak Daawuda sama baay, yónnee ko banti seedar yu mu tabaxe kër gu mu dëkke, ngalla jëflante ko ak man.

³ Maa ngi nii di tabax kër ñeel sama turu Yàlla Aji Sax ji, ngir def ko céram bu sell, ngir di ko taalal cuuraay, di ko taajal mburu mu sax dàkk, di ko indil saraxi rendi-dóomali suba ak yu ngoon ak saraxi bési Noflaay ak yu Terutel weer ak yeneen bés yu rafet yu sunu Yàlla Aji Sax ji, ni mu ware Israayil ba fàww.

⁴ Kër gi may tabax nag kër gu mag lay doon, ngir sunu Yàllaa gëna màgg yàlla yépp.

⁵ Waaye ana ku am dooley tabaxal ko kër? Gannaaw asamaan yi, ba ca asamaani asamaan ya manu koo fat, maay kan sax ba di ko tabaxal kër, lu moy ngir taalal ko cuuraay?

⁶ Léegi nag yónnee ma ku am xareñtey liggéey wurus ak xalis ak xàñjar ak weñ gu ñuul ak wëñ gu yolet ak gu xonq curr ak gu baxa, te nay ku mane xacc, ngir mu liggéey ak nit ñu xareñ ñi ci sama wet, ci Yuda ak ci Yerusalem, te Daawuda sama baay tabboon leen.

⁷ Yónnee ma itam ay banti seedar ak sippar ak banti sàntaal yu jóge Liban, ndax xam naa ne say surga ñoo mokkal nu ñuy gore garabi Liban. Kon kat na samay surga ànd ak say surga.

⁸ Nañu ma waajalal dénk yu takku, ndax kër gi may tabax gu mag te yéeme lay doon.

⁹ Say surga, gorkat yiy gor garab yi, maa leen di

jox ñaar fukki junniy (20 000) sēfi mbaami peppu bele, ak ñaar fukki junniy (20 000) sēfi mbaami lors, ak ñaari fukki junniy (20 000) sēfi mbaami biiñ, ak ñaar fukki junniy (20 000) sēfi mbaam ci diwu oliw gu ñu segal.»

¹⁰ Iram buurub Tir bind Suleymaan tontam, yónnee ko ko, ne: «Cofeel gu Aji Sax ji sopp ñoñam moo waral mu fal la ngay seen buur.»

¹¹ Iram teg ca ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji Yállay Israayil, ki may Buur Daawuda doom ju xelu, amug ràññee akug dégg, mu nara tabax kër ngir Aji Sax ji, ak kër ngir nguurug boppam.

¹² Kon nag yónnee naa la ku xareñ te amug dégg, ñu di ko wax Uram Abi.

¹³ Ndeyam ab Daneen la, baayam di waa Tir. Man naa liggéey wurus ak xalis ak xàjar ak weñ gu ñuul ak doj ak bant ak wëñ gu yolet ak gu baxa ak gu xonq curr ak lëe. Moo mane bépp liggéeyu xacc, te man naa sottal wépp nasinu liggéey bu ñu ko sas, mook sa nit ñu xareñ ak nit ñu xareñ ñu Daawuda sa baay, sama sang ba.

¹⁴ Kon nag sang bi, bele beek lors beek diw geek biiñ bi nga wax, man nga nu koo yónnee.

¹⁵ Nun nooy gore fa Liban, mboolem loo soxla, te noo la koy yóte ay tagar yuy tëmb ci géej gi ba Yafa, yaw nga jël yóbbu Yerusalem.»

¹⁶ Suleymaan nag moo limlu mboolem doxandéem yi ci réewum Israayil, gannaaw limeef ba leen Daawuda baayam limoon. Ñu doon téeméeri junneek juróom fukk ak ñett ak juróom benni téeméer (153 600).

¹⁷ Suleymaan def leen juróom ñaar fukki junniy (70 000) yenukat, ak juróom ñett fukki junniy

(80 000) yattkati doj ca tund ya, ak ñetti junneek juróom benni téeméeri (3 600) saskati liggéey yuy liggéeyloo mbooloo ma.

3

Suleymaan tabax na kër Yàlla

¹ Suleymaan daldi tàmbalee tabax kër Aji Sax ji ca kaw tundu Morya, fa Aji Sax ji feeñu woon Daawuda baayam, ca béreb ba Daawuda waa-jaloon ca dàggay Ornan Yebuseen ba*.

² Ñeenteelu atu nguuram, ñaari fani ñaareelu weer wa, ca la tàmbalee tabax.

³ Lii moo di dayoy fondmaa ba Suleymaan dēj tabaxub kër Yàlla ga: guddaay ba, ca nattin wu njëkk wa, juróom benn fukki xasab la, yaatuwaay ba di ñaar fukki xasab.

⁴ Mbaar ma ca kanam, yaatuwaayu kër ga la tol-lool, di ñaar fukki xasab, taxawaayam di téeméeri xasab ak ñaar fukk. Mu xoob biir néegu mbaar ma wurusu ngalam.

⁵ Néeg bu mag ba ca biir, da caa taf banti sippar yu mu xoobe wurusu ngalam, daldi teg ca kaw ay nataali garabi tàndarma aki càllala.

⁶ Ci kaw loolu mu tafati ca néeg ba ay doji tànnéef yu gànjare, ngir rafetale ko ko, te wurus wa di wurus wu jóge Parwayim.

⁷ Kër gépp la xoobe wurus: xàñq yeek dēxi bunt yeek miir yeek bunt yi; kaw miir yi, ñu yatt ci ay nataali malaakay serub.

⁸ Mu defar itam néeg bu sella sell bi, guddaay bi tollook yaatuwaayu kër gi, di ñaar fukki xasab,

* **3.1 dàggay Ornan:** seetal ci 1.Jaar-jaar ya 21.15.

yaatuwaay bi it di ñaar fukki xasab, mu xoobe ko lu tollook ñaari téeméeri (200) barigoy wurusu tànnéef.

⁹ Ponti wurus ya ca daaje, lu jege juróom benni téeméeri (600) garaam la; te néegi kaw ya itam wurus la ko xoobe, te kaw néeg ba itam wurus la ko xoobe.

¹⁰ Biir néeg bu sella sell ba, ñaari jëmmei serub yu ñu xelli la ca def, xoob leen wurus.

¹¹ Laafi serub ya, cat ba cat ñaar fukki xasab la; wii laafu wenn serub gudde juróomi xasab, cat la laaleek benn miiru néeg ba, weneen laaf wa gudde juróomi xasab, cat la laaleek wenn laafu beneen serub ba.

¹² Wenn laafu beneen serub ba it gudde juróomi xasab, cat la laaleek beneen miiru néeg ba, weneen laaf wa gudde juróomi xasab, cat la laaleek weneen laafu moroom ma.

¹³ Laafi serub yaa nga tàllalu, di ñaar fukki xasab, cat ba cat, serub ya taxaw, seen kanam jublook néeg bu mag ba.

¹⁴ Mu sàkke rido bi wëñ gu baxa te laal xewar, ak gu xewar ak gu xonq curr ak gu lëe, ba noppi teg ca ay nataali serub.

¹⁵ Ca kanam kër ga, ñaari kenu la fa def, seen taxawaay di fanweeri xasab ak juróom, boppu kenu gu ci nekk am taxawaayu juróomi xasab.

¹⁶ Mu sàkk nag ay càllala, wékk ca kaw kenu ya, ba noppi sàkk téeméeri gërënaat, langal ca càllala ya.

¹⁷ Ca kanam kër Yàlla ga la samp kenu ya, wenn wetu ndijoor, wenn wetu càmmoñ, wi ci ndijoor, mu tudde ko Yakin (muy firi Kiy taxawal), wi ci càmmoñ, mu tudde ko Bowas (muy firi Kiy

dooleel).

4

¹ Suleymaan sàkk na itam ab sarxalukaayu xàñar bu guddé ñaar fukki xasab, yaatoo ñaar fukki xasab, taxawaayam di fukki xasab.

² Ci biir loolu mu móollu mbalkam njàpp mu weñ, ñu di ko wax Géej ga. Mbalka ma daa mērgalu; yaatoo fukki xasab catu omb, ba catu omb; taxawaay ba di juróomi xasab, ag buumu fanweeri xasab di ko ub.

³ Ay jēmmi nag a nga ca suufu mbalka ma, wēr ko ba mu daj, fukki nag tollook xasab. Nag yi def ñaari lāng yu wēr mbalka mi ba mu daj te ànd ak mbalka mi ci benn xelli.

⁴ Mbalkam njàpp mi, ci kaw fukki jēmmi nag ak ñaar la tege, ñett jublu bēj-gànnar, ñett jublu sowu, ñett jublu bēj-saalum, ñett jublu penku. Mbalka mi war nag yi, seeni gannaaw fēete biir, ñoom ñépp.

⁵ Dēllaayu mbalka mi yaatuwaayu loxo la, kēmēj gi mel ni gēmminu kaas, di nirook lēppu tóor-tóor. Ñetti téemēeri barigo ak fanweer (330) la mbalka miy def.

⁶ Ci biir loolu Suleymaan sàkk fukki ndabi raxasu, teg juróom wetu ndijoor, juróom wetu càmmoñ, ñu di ca raxas yàppu saraxu rendi-dóomal, mbalka ma nag, sarxalkat ya di ca jàppe.

Suleymaan defarlu na jumtukaayi kër Yàlla ga

⁷ Mu sàkk fukki tegukaayi làmpi wurus yi, ni ñu ko diglee, teg tegukaay yi ci biir néeg bu mag bu kër Yàlla ga, juróom ci wetu ndijoor; juróom, wetu càmmoñ.

⁸ Mu sàkk itam fukki taabal, yeb leen ca biir néeg bu mag ba, juróom, wetu ndijoor; juróom, wetu càmmoñ; ak téeméeri kèlli tuurukaayi deret yu wurus.

⁹ Mu sàkk ba tey èttu sarxalkat yi, ak ètt bu mag bi, sàkkal ètt bu mag bi lafi bunt, daldi xoob lafi bunt yi xàñar.

¹⁰ Mbalka mi nag, mu tege ko wetu ndijoor, fa féete bëj-saalum, jàpp penku.

¹¹ Uram sàkk itam ndabi tibtukaayu dóom ak ñiitukaay yi ak kèll yi. Ci kaw loolu Uram sotal liggéey ba mu liggéeyal Buur Suleymaan ca kër Yàlla ga:

¹² muy ñaari kenu yi, ak ñaari gamb yiy boppi kenu yi, te tege ca seen kaw, ak ñaari caaxi cállala yiy muur ñaari gamb yi,

¹³ ak ñeenti téeméeri gërënaat yiy ànd ak ñaari caax yi; caax bu nekk, ñaari caqi gërënaat, ñu dar ñaari gamb yi ci boppi kenu yi;

¹⁴ ak fukki rootukaay yi ak fukki bagaan yi ci kaw rootukaay yi.

¹⁵ Menn mbalkam njàpp mi ñuy wax Géej gi it ci la, ak fukki nag ak ñaar yi ci ronam.

¹⁶ Ndabi tibtukaayu dóom ak ñiitukaay yi, ak cappukaayi yàpp yi, ak mboolem jomtukaay ya cay ànd, xàñar bu ñu jonj la ko Uram Abi defal Buur Suleymaan, ñeel kër Aji Sax ji.

¹⁷ Ci joorug Yurda la ko Buur xellilu, ci móoli ban yu ñu gas, ci diggante Sukkót ak Cereda*.

¹⁸ Suleymaan moo sàkk jomtukaay yooyu yépp, mu bare lool, ba natteesul diisaayu xàñar ba ca

* **4.17 Cereda** ak Cartan, benn gox bi la.

dem.

¹⁹ Gannaaw loolu Suleymaan defarlu na mboolem yeneen jumptukaayi kër Yàlla ga: muy sarxalukaayu wurus ba, ak taabal ya ñuy teg mburum teewal ma,

²⁰ ak tegukaayi làmp ya ak seeni làmp, lépp di wurusu ngalam, làmp yiy tàkk, na ko àtteb yoon tërale, fa kanam néeg bu sella sell bi;

²¹ tóor-tóor yi it ak làmp yi ak ñiim yi, lépp di wurus, wurus wu set wecc.

²² Feyukaay yi itam ak kèll yi ak kopp yi ak andi cuuraay yi, lépp wurusu ngalam la. Te bunti kër Yàlla ca la, muy: buntu néeg bi ñuy jaare dugg ci néeg bu sella sell bi, ak ay lafam ak lafi buntu néeg bi ñuy jaare dugg ci néeg bu mag bi, lépp wurus la.

5

¹ Ba loolu amee, mboolem lu Suleymaan liggéeyal kër Aji Sax ji daldi sotti. Mu boole xalis baak wurus waak mboolem jumptukaay ya Daawuda baayam sellalaloon Aji Sax ji, yeb ko ca denc ya def alali kër Yàlla ga.

Suleymaan sancal na gaalu Yàlla

² Ba mu ko defee Suleymaan woolu magi Israayil. Mboolem kilifay giiri Israayil ak seen njiiti kër maam ya daje Yerusaleem, ngir ñu àgg Siyon, gox ba ñu naan Kër Daawuda, ba yékkatee fa gaal ga kóllërey Aji Sax ji dence.

³ Waa Israayil gépp nag daje fa Buur, ca màggalug juróom ñaareelu weer wa, di màggalu Mbaar ya.

⁴ Ba magi Israayil ñépp dikkee, Leween ñaa yékkati gaal ga.

⁵ Ñoo yékkati gaal ga, ak xaymab ndaje ma, ak mboollem jumtukaay yu sell ya ca biir xayma ba, sarxalkat yay Leween daldi gàddu lépp.

⁶ Buur Suleymaan ak mboolloom Israayil ma daje fa moom, ñoom ñépp a teew. Ñu jàkkaarlook gaal ga, di rendi ay gàtt aki nag yu kenn manula lim mbaa di ko waññ, ndax bare.

⁷ Gannaaw loolu sarxalkat ya yóbbu gaalu Aji Sax ja ca bérebam, ca biir néeg bu sella sell ba, ca ron laafi malaakay serub ya.

⁸ Jëmmi serub yaa nga tàllal seeni laaf, tiim bérebu gaal ga, laaf ya yiir kaw gaal ga aki njàppoom.

⁹ Njàppu ya daa guddoon, ba ku tollu ca néeg bu sell ba, ca kanam néeg bu sella sell ba, di mana séen la cat ya sute guddaayu gaal ga. Waaye maneesula tollu ca biti di séen cat ya. Njàppu yaa nga fa ba tey jii.

¹⁰ Dara nekkuloon ca biir gaal ga nag, lu moy ñaari àlluwa ya ca Musaa yeboon ca tundu Xoreb*, fa Aji Sax ji fase woon kóllère ak bànni Israayil, ba ñu génnee Misra.

¹¹ Ci kaw loolu sarxalkat ya génne ca néeg bu sell ba. Fekk na sarxalkat yépp sangu-set, ak kuréel gu ñu mana bokk.

¹² Mboollem woykati Leween ña nag, ñoom Asaf ak ñoom Eman ak ñoom Yedutun, ñook seen doom yu góor ak seeni bokk, ñépp soloo mbubbi lée ba jekk, yor tabala aki xalam aki riiti. Ña nga taxaw ca penkub sarxalukaay ba, ñook tééméeri sarxalkat ak ñaar fukk ñuy wal ay liit.

* **5.10 Xoreb** mooy Sinayi ba tey.

¹³ Liitkat yaak woykat ya àndandoo def benn baat, di sàbbaal aka sant Aji Sax ji. Seen baat lañu jolleendoo, ànd ak liit yaak tabala yaak yeneen jumbukaayi xumbéen ya, di sàbbaal naan: «Kee baax, kee saxoo ngoram ba fàww.» Ci kaw loolu kër ga, kër Aji Sax ji jekki feese aw niir,

¹⁴ ba sarxalkat ya manatuñoo taxaw ngir def seen liggéey ndax niir wa. Booba leeru Aji Sax jaa fees kër Yàlla ga.

6

¹ Ba mu ko defee Suleymaan ne: «Aji Sax ji moo noon lëndëm gu fatt lay màkkaanoo.

² Man nag tabaxal naa la kër gu màgg, màkkaan mooy dëkke ba fàww.»

³ Ci kaw loolu Buur Suleymaan walbatiku, ñaanal mbooloom Israayil mépp, fekk mbooloom Israayil mépp a nga taxaw.

⁴ Mu ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji Yàllay Israayil, moom mi sottale loxoy boppam, la mu waxoon Daawuda sama baay ci gémminam, ne ko:

⁵ “La dale bés ba ma génnee bànni Israayil, sama ñoñ, ca réewum Misra ba tey, tànnuma benn dëkk, ci mboolem giiri Israayil, bu ñuy tabax kër gu sama tur di nekk. Te it tànnuma kenn ngir mu jiite Israayil sama ñoñ.

⁶ Waaye Yerusaleem laa tànn, ngir nekkal fa sama tur, Daawuda it laa tànn ngir fal ko ci kaw Israayil.”

⁷ La doon yéeneey Daawuda sama baay nag moo doon tabax kër gu mu tudde Aji Sax ji Yàllay Israayil.

⁸ Teewul Aji Sax ji wax Daawuda sama baay, ne ko: “Gannaaw yaa fagoon ci sa xol yéeneey tabax

kër, tudde ma ko, def nga lu rafet, ngir sa yéeny xol la woon.

⁹ Waaye du yaw yaay tabax kër gi; sa doom ju góor ju soqikoo ci sa geño, moom mooy tabax kër gi, tudde ma ko.”

¹⁰ Aji Sax ji moo sotal waxam ja mu waxoon. Maa wuutu Daawuda sama baay, ba toog ci jalub Israayil, noonee ko Aji Sax ji waxe woon, maa tabax kër gi, tudde ko Aji Sax ji Yàllay Israayil.

¹¹ Te it fa laa def gaal gi def àlluway kóllërey Aji Sax ga mu fasoon ak bànni Israayil.»

Suleymaan ñaan na ca kanam kër Yàlla ga

¹² Gannaaw loolu Suleymaan taxaw jàkkaarlook sarxalukaayu Aji Sax ji, fa kanam mbooloom Israayil mépp. Mu daldi tàllal ay loxoom.

¹³ Fekk na Suleymaan sàkklu ab toojub xàñar, ba teg ko ca diggu ètt ba. Juróomi xasab la tooj ba gudde, yaatoo juróomi xasab, taxawe ñett. Mu taxaw ca kaw, daldi sukk bëti óomam fa kanam mbooloom Israayil mépp. Ci kaw loolu mu tàllal ay loxoom asamaan,

¹⁴ daldi ne:

«Yaw Aji Sax ji Yàllay Israayil, amul jenn Yàlla ju mel ni yaw fa asamaan mbaa ci suuf, yaw miy sàmm kóllëre ak ngor, ñeel sa jaam ñiy doxe seen léppi xol fi sa kanam.

¹⁵ Yaa sàmm kàddu ga nga waxoon sa jaam ba, Daawuda sama baay, ci sa gémmiñu bopp, te yaa sotal ci sab loxo, sa kàddu bés niki tey.

¹⁶ Léegi nag Aji Sax ji Yàllay Israayil, ngalla sàmmal la nga waxoon sa jaam ba, Daawuda sama baay, ne ko: “Deesu la xañ mukk ci saw askan

ku góor kuy tooge jalub Israayil fi sama kanam, ndegam saw askan a ngi moytu seenu yoon, ngir di doxe sama ndigalu yoon, noonee nga daan doxe fi sama kanam.”

¹⁷ Kon nag yaw Yállay Israayil, ngalla saxalal wax jooju nga waxoon Daawuda, sa jaam ba.

¹⁸ «Waaye yaw Yàlla! Ndax yaay dëkk ak doom aadama ci kaw suuf sax? Seetal rekk, asamaan ba ca asamaani asamaan manu laa fat, astamaak kër sii ma tabax.

¹⁹ Waaye Aji Sax ji, sama Yàlla, rikk, teewlul li ma lay ñaan, man sab jaam, di la ko dagaan; ngalla déggal sama yuux, te nangu ñaan gi ma lay ñaan.

²⁰ Yal nanga ne jàkk, muy bëccëg di guddi, ci kër gii, béreb bi nga noon fi ngay def sa tur, te yal nanga dégg ñaan gi may ñaan jublu ci béreb bii, di ko ñaan, man sab jaam.

²¹ Yal nanga may nangul samay dagaan, nangul Israayil sa ñoñ. Bu ñu jubloo béreb bii, ñaan la, yal nanga ko dégge béreb ba nga dëkke ca asamaan, ba nangul leen, jéggal leen.

²² «Su dee nit lañu tuumaal ne moo tooñ mo-roomam, te yoon waatloo ko ba waat war ko, bu dikkee di waatsi fi sa kanam sarxalukaay bi ci biir kër gii,

²³ su boobaa, yaw rikk dégge ko fa asamaan, àtte say jaam, ngir fey ki tooñ, këpp aña jëfam ci kaw boppam, te nga déggal ki am dëgg, ngir jox ko dëggam gi mu yelloo.

²⁴ «Su Israayil sa ñoñ daanoo fi kanam ab noon, ngir tooñ gu ñu la tooñ, bu ñu waññikoo ci yaw, sàbbaal saw tur, ñaan, sàkku aw yiw fi sa kanam, ci biir kër gii,

²⁵ su boobaa yaw, yal nanga dégge fa asamaan, ba jéggale bàkkaarub Israayil sa ñoñ, te nga del-loo leen ca réew ma nga leen joxoon, ñook seeni maam.

²⁶ «Bu asamaan tëjoo, ba taw amul ndax tooñ gu ñu la tooñ, bu ñu jubloo béreb bii, ñaan la, sàbbaal saw tur, dëddu seen bàkkaar ndax sa mbugal,

²⁷ su boobaa yaw ngalla nangool fa asamaan, te nga jéggale sa bàkkaaru jaam ñi, Israayil sa ñoñ. Ngalla xamal leen yoon wu baax wi ñu wara doxe, te nga tawal sa suuf si nga joxoon sa ñoñ, muy seen cér.

²⁸ «Bu xiif amee ci réew mi, mbaa mbas, mbaa gàncax gi lakk, mbaa benaat xuural ko, mbaa mu diy njééréer mbaa soccet, mbaa su dee congum seeni noon ci seen dëkki réew mi, mbaa muy mboolem luy musiba ak mboolem jàngoro, su boobaa,

²⁹ lépp lu ciy ñaan akug tinu gu bawoo ci képp ku mu doon mbaa ci mboolem Israayil sa ñoñ, te fekk ku ci nekk ràññee mititam ak njàqareem, ba tàllal ay loxoom jublook kër gii,

³⁰ su boobaa, yaw, ngalla nangoo ko fa asamaan, màkkaan ma nga dëkke, ba jéggale, te nga yool ku nekk kemu mboolem ay jëfam, yaw mi xam xolam, ndax yaw donɲ yaa xam xolu doom aadama.

³¹ Su ko defee dinañu la ragal bay doxe say yoon seen giiru dund, ci kaw suuf si nga joxoon sunuy maam.

³² «Te itam doxandéem bu bokkul ci Israayil sa ñoñ te jóge réew mu sore ngir sa tur wu màgg ak sa dooley loxo ak sa kàttanu pëřëg, bu dikkee ba jublu ci kër gii, ñaan,

³³ su boobaa ngalla nangool fa asamaan, mākkaan ma nga dēkke, te nga defal doxandéem boobu mboolem lu mu la ñaan, ndax xeeti àddina yépp xam sa tur, ngir ragal la, ni Israayil sa ñoñ, te xam ne saw tur lañu tudd ci kër gii ma tabax.

³⁴ «Bu sa ñoñ di xarejeek seeni noon, ci yoon woo leen yebal, su ñu la ñaane, jublook dēkk bii nga tànn, ak kër gii ma tabax ngir sa tur,

³⁵ su boobaa ngalla nangool fa asamaan seenug ñaan ak seen dagaan te nga may leen ndam.

³⁶ «Bu ñu la moyee, nde amul nit ku dul moy, ba nga mere leen, teg leen ci loxob noon, noon ba jàpp leen, yóbbu réew mu sore mbaa mu jege,

³⁷ bu ñu demee ba seenum xel dellusee fa réew ma ñu leen yóbbu ngàllo, ñu tuub tey sàkku aw yiw fi yaw, foofa ca réew ma ñu duggi ngàllo, ne la noo moy, noo ñaaw, noo def lu bon,

³⁸ bu ñu waññikoo seen léppi xol ak seen léppi jëmm ci yaw, foofa ca réew ma ñu duggi ngàllo ga ñu leen fa yóbbu, ba gannaaw gi ñu ñaan la, jublook seen réew ma nga joxoon seeni maam, jublook dēkk bi nga tànn, jublook kër gii ma tabax ngir sa tur,

³⁹ su boobaa ngalla nangool fa asamaan, fa mākkaan ma nga dēkke, seen ñaan ak seeni dagaan, te nga sàmm seen àq, jéggal sa ñoñ ñi la moy.

⁴⁰ «Léegi nag, sama Yàlla, ngalla waay, na say gët ne jàkk, te say nopp teewlu ñaan gu jibe ci béreb bii.

⁴¹ Kon nag, Aji Sax ji Yàlla, jógal agsi sa dal-luwaay, yaak gaal gi jëmmal sa doole. Aji Sax ji Yàlla, yal na say sarxalkat soloo mucc, te say wóllère di bége xéewal.

⁴² Aji Sax ji Yàlla, ngalla bul gântu ki nga fal. Bàyyl xel ci ngor gi nga ji Daawuda sab jaam.»

7

Ay sarax ñeel na jagleb kër Yàlla ga

¹ Naka la Suleymaan ñaan ba sottal, sawara wàcce fa asamaan, xoyom saraxu rendi-dóomal ba ak yeneen sarax ya, leeru Aji Sax ji daldi fees kër ga.

² Sarxalkat ya nag manuñoo dugg ca kër Aji Sax ji, ndax leeru Aji Sax ja fees kër Aji Sax ji.

³ Bànni Israayil gépp a gis ba sawara wa ak leeru Aji Sax ja wàccée ca kër ga. Ci kaw loolu ñu sukk ca dér ba, dëpp seen jë fa suuf, sujjóot tey sàbbaal Aji Sax ji, naan:

«Kee baax, kee saxoo ngoram ba fàww!»

⁴ Ba mu ko defee Buur ak mboolem askan wa sarxe ay sarax fi kanam Aji Sax ji.

⁵ Buur Suleymaan daldi sarxe saraxu ñaar fukki junniy nag ak ñaar (22 000) ak téeméeri junniy gàtt ak ñaar fukk (120 000). Noonu la Buur ak askan wépp amale xewu jagleb kër Yàlla ga.

⁶ Ci biir loolu sarxalkat ya taxaw fa ñu leen féetale, Leween ñi jibal jumbukaayi xumbéen ya ñuy woye Aji Sax ji, te Buur Daawuda defarlu woon ko, ngir saa yu santoon Leween ñi, ne leen ñu woy Aji Sax ji ngir ngoram gi sax dàkk. Sarxalkat yaa nga fa seen kanam, di wal liit ya, bànni Israayil gépp taxaw.

⁷ Suleymaan nag sellal digg ètt ba janook néegu Aji Sax ji, ndax fa la joxe saraxu rendi-dóomal ba ak nebbonu saraxu cant ci biir jàmm, ndax sarxalukaayu xàñar ba Suleymaan defarlu woon

manul woona defandoo saraxu rendi-dóomal ba ak saraxu pepp ba ak nebbon ja.

⁸ Suleymaan nag ci juróom ñaari fan la amal màggal ga ca jant yooyu, ànd caak Israayil gépp, muy ndaje mu réy mu jóge Buntu Amat ca bëj-gànnar, ba ca xuru Misra ca bëj-saalum.

⁹ Bésib juróom ñetteel ba, ca lañu amal am ndaje, ndax xewu jagleb sarxalukaay ba lañu njékka amal diiru juróom ñaari fan, teg ca amal màggalu Mbaar ya diiru juróom ñaari fan.

¹⁰ Keroog ñaar fukki fan ak ñett ci juróom ñaareelu weeru at ma, ca la Suleymaan yiwi mbooloo ma, ñu dellu seeni xayma, ci biir mbégte ak xol bu sedd, ci lu baax la Aji Sax ji defal Daawuda ak Suleymaan ak Israayil ñoñam.

Aji Sax ji feeñu na Suleymaan

¹¹ Ba mu ko defee Suleymaan sotall kër Aji Sax ji ak kër buur. Mboolem lu ko xelam mayoon, ngir mu def ko ca kër Aji Sax ji ak ca kërug boppam, am na ca ndam.

¹² Ci kaw loolu Aji Sax ji feeñu Suleymaan ag guddi. Mu ne ko: «Dégg naa sag ñaan, te tànnal naa sama bopp béreb bii, ngir mu di kërug sarax.

¹³ Su ma tëjee asamaan ba taw amul, mbaa ma sant soccet mu lekk réew mi, mbaa ma yónni mbas ci sama ñoñ,

¹⁴ ba sama ñoñ ñi ñu tudde sama tur, toroxlu; su ñu ñaanee, sàkku sama yiw, te dëddu seen jëfin yu bon, su boobaa, man maay dégge fa asamaan, jéggale seen bàkkaar, faj seenum réew.

¹⁵ Li dale tey, samay gët a ngi xool, samay nopp teewlu ñaanu béreb bii.

¹⁶ Li dale tey it maa tànn, maa sellal kër gii, ngir sama tur nekk fi ba fàww, te samay gët ak sama xol it fi lay nekk bés bu nekk.

¹⁷ Yaw nag, soo doxee fi sama kanam ni Daawuda sa baay daan doxe tey def lépp lu ma la sant, sama dogali yoon ak sama àttey yoon, nga di ko sàmm,

¹⁸ kon maay saxal sab jal, na ma ko dogule woon Daawuda sa baay, ne ko: “Doo ñàkk ku góor kuy jiite Israayil.”

¹⁹ Waaye su ngeen dëddoo yeen, ba bàyyi sama dogali yoon ak sama santaane yi ma leen tëralal, bay dem di jaamu yeneen yàlla, di leen sujjóotal,

²⁰ su boobaa maa leen di witte fi sama kaw suuf si ma leen jox, te kër gii ma sellal ngir sama tur, maa koy xalab, mu sore ma, te maa koy def kër gu ñuy lééboo ak di ko kókkalee ci biir xeet yépp.

²¹ Su boobaa, li kër gii doon yéeme lépp, képp ku ko romb, dina yéemu ci lu ni mel, te dina ne: “Ana nu Aji Sax ji defe nii réew mii ak kër gii?”

²² Su ko defee ñu ne: “Xanaa li ñu dëddu seen Yàllay maam, Aji Sax ji leen jële réewum Misra, di topp yeneen yàlla, di leen sujjóotal aka jaamu, moo tax Aji Sax ji teg leen musiba mii mépp.”»

8

Suleymaan yëngu na ci lu bare

¹ Ñaar fukki at yi Suleymaan tabax kër Aji Sax ji ak kërug boppam, ba mu matee,

² dëkk ya Iram buuru Tir joxoon Suleymaan, ñoom la Suleymaan tabaxaat, sancal fa niti bànni Israayil.

³ Ba loolu wéyee Suleymaan songi dëkk ba ñuy wax Amat Coba, nangu ko.

⁴ Ci kaw loolu mu tabaxaat Tadmor ga ca mândin ma, ak mboolem dëkk ya mu tabaxoon ca dii-waanu Amat, def leen ay dencukaay.

⁵ Mu tabaxaat nag Bet Oron kaw ak Bet Oron suuf, muy dëkk yu ñu dàbbali, am ay tata aki bunt yu yeti weñ di tëj.

⁶ Suleymaan moo tabaxaat itam Baalat, ak mboolem dëkki dencukaayam ak mboolem dëkk ya watiiri xare ya dence ak dëkki gawar ya. Mboolem lu Suleymaan nammoona tabax daal, tabax na ko ca Yerusalem ak ca Liban ak mboolem réew mu nekk ci kilifteefam.

⁷ Mboolem nit ña desoon ca Etteen ñaak Amoreen ñaak Periseen ñaak Eween ñaak Yebuseen ña, ñooñu boddul ci bànni Israayil,

⁸ ñenn ca seen sët ya leen wuutu ca réew ma, te bànni Israayil faagaagalu leen, Suleymaan moo leen dugal ci liggéeyu sañul-bañ, ñu nekke ko ba tey jii.

⁹ Waaye ñi boddul ci bànni Israayil, Suleymaan defu leeni jaam, ngir liggéeyam, ndax ñoom ñoo doon ay xarekatam aki dagam aki jawriñam aki njiiti xareem ak boroom watiiri xareem ak dawalkati watiiram.

¹⁰ Ñoo doon jawriñi Suleymaan yi yilif saytukat yi, ñuy ñaari téeméer ak juróom fukk (250), jiite mbooloom liggéeykat ya.

¹¹ Doomu Firawna ju jigéen ja nag, Suleymaan moo ko jële gox ba ñu naan kër Daawuda, toxal ko ca kër ga mu ko tabaxaloon, ndax da noon: «Sama

jabar du dëkke kër Daawuda buurub Israayil, ndax gox yi gaalu Aji Sax ji dugg dañoo sell.»

¹² Ba mu ko defee Suleymaan joxe saraxi rendi-dóomal, ñeel Aji Sax ji, ca kaw sarxalukaayu Aji Sax ja mu tabax fa kanam mbaarum kër Yàlla ga,

¹³ na mu dëppoo ak ndigal yi jëm ci saraxu bés ak bés, ci ndigalu Musaa, ci wàllu bési Noflaay ak Terutel weer yi ak ñetti bési ndaje yi cim at, di manggalu Mburu mu amul lawiir ak manggalug Ayi bés ak manggalu Mbaar yi.

¹⁴ Ci biir loolu mu topp ndigalal Daawuda baayam, daldi tabb kuréli sarxalkat ya ca seenub liggéey, tabb Leween ña ca seeni dénkaane, ngir ñuy sàbbaal aka liggéey fa kanam sarxalkat ya, na mu dëppook ndigali bés bu nekk, boole ca tabb ay kuréli wattukati bunt, ku nekk ak sa bunt, na ko Daawuda góoru Yàlla ga santaanee woon.

¹⁵ Moyeesul fenn santaaneb Buur Daawuda yi jëm ci sarxalkat yi ak Leween ñi, ci mboolem mbir yooyu, ba ci wàllu denc ya.

¹⁶ Noonu lañu amale mboolem liggéeyu Suleymaan, dale ko ca bés ba fondmaa kër Aji Sax ji lalee, ba keroog kër Aji Sax ji sottee ba mat sèkk.

¹⁷ Suleymaan nag dem Eccon Geber ak Elat ca tefesu géēju Barax ya, ca réewum Edom.

¹⁸ Buur Iram yóbbante ko ay surgaam, ngir ñu yót ko ay gaal yu mag ak mool yu xam géej. Ñu ànd ak niti Suleymaan ca gaal ya, dem Ofir. Téeméeri barigoy wurus ak juróom fukk (150) lañu fa jële, indil Buur Suleymaan.

Lingeeru Seba gane na Suleymaan

¹ Ci kaw loolu Lingeeru Seba dégg riirum Suleymaan. Mu dikk fa Yerusalem, di nattusi xelum Suleymaan, cax ko cax yu jafe. Ma nga ànd ak topp mu réy lool, aki giléem yu sēf ay ndàbb yu xeeñ ak wurus wu bare ak per yu gànjare. Ba mu dikkee ba ci Suleymaan, mboolem la mu jàppoon ca xelam la ko wax.

² Suleymaan tontu ko ca mbir ya mu laaj yépp. Menn mbir tiiñul Suleymaan, ba leeralalu ko ko.

³ Lingeer buurub Seba gis xelam Suleymaan mu rafet, ak kër ga mu tabax

⁴ ak njëlu këram ak jataayu dagam ya ak taxawaayu surgaam ña ak seen col ga, ak ña yore ay naanam ak seen col ga, ak na ñuy jiitlee jëm kër Aji Sax ji. Mu daldi yéemu ba ag noowam réer ko.

⁵ Mu ne Buur: «Jëw ba ma déggoon ca sama réew ci say mbir ak sa xel mu rafet kay, lu dëgggu la!

⁶ Gëmuma ko woon ba bi ma dikkee, ba teg ci sama bët. Ndeke sa genn-wàllu dayob xel mu rafet, waxeesu ma ko woon. Riir ma ma déggoon, wees nga ko.

⁷ Ndokkalee say nit! Ndokkalee sa jawriñ ñii dëkke taxaw ci sa kanam, di dégg sam xel!

⁸ Cant ñeel na sa Yàlla Aji Sax ji, moom mi la bége, ba teg la cib jalam, ngay buur ngir Aji Sax ji sa Yàlla. Sa Yàlla moo sopp Israayil, bëgg koo saxal ba fàww, ba tax mu fal la buur ci seen kaw, ngir ngay jëfe dëgg ak njub.»

⁹ Ba mu ko defee Lingeer buurub Seba may Suleymaan ñeent fukki barigoy wurus ak benn (41) ak cuuraayu ndàbb lu bare lool ak per yu gànjare.

Amul cuuraayu ndàbb lu mel ni cuuraay loola Lingeer buurub Seba mayoon Buur Suleymaan.

¹⁰ Surgay Iram itam ak surgay Buur Suleymaan ya daan jële wurus ca réewum Ofir, daldi indi banti sàntaal ak per yu gànjare.

¹¹ Buur sàkke ca banti sàntaal ya ay yoon yu jëm ca kër Aji Sax ji ak kër buur ak ay xeeti xalam ngir woykat yi, te maseesula gis xalam yu ni mel ci réewum Yuda.

¹² Buur Suleymaan itam may Lingeer buurub Seba mboolem lu mu bëgg te sàkku ko, ba mu ëpp la mu indil Buur. Ba loolu amee Lingeer buurub Seba walbatiku, ñibbim réewam, mooki surgaam.

Suleymaan wone na darajaam

¹³ Wurur wa daan dikkal Suleymaan cim at, diisaay ba tollu ci ñaari téeméeri barigoy wurus ak fanweer (230) la,

¹⁴ te limaaleesul galag ya jóge ca jaaykat yaak jula ya, ak wurus waak xalis ba mboolem buuri Arabi ak jaraafi réew ma daan indil Suleymaan.

¹⁵ Buur Suleymaan nag sàkklu ñaari téeméeri pakk yu mag yu wurus wu ñu tëgg ba mu jekk, benn bu ci nekk jël lu tollook juróom ñaari kiloy wurus,

¹⁶ ak ñetti téeméeri pakk yu ndaw yu wurus wu ñu tëgg ba mu jekk, pakk bu ci nekk jël ñetti kiloy wurus ak genn-wàll. Buur boole ko denc ca kër am ga ñuy wax Kër Gottub Libañ.

¹⁷ Buur teg ca sàkk ngàngune mu mag mu ñu xoobe wurusu ngalam, rafetale ko yaxu bëñi ñey.

¹⁸ Juróom benni dëggastal la ngàngune ma am, ab tegukaayu tànkú wurus taqoo ak ngàngune ma.

Mu am ay loxo yu séq toogukaay bi ak ñaari jëmmi gaynde yu taxaw, wet gu nekk benn.

¹⁹ Mu am it fukki jëmmi gayndeek ñaar yu taxaw ca ñaari weti juróom benni dëggastal ya, ñaari gaynde séq ndëggastal lu nekk. Sàkkeesul lu ni mel ci genn nguur!

²⁰ Mboolem lu Buur Suleymaan daan naane wurus la, te mboolem ndabi kërám ga ñuy wax Kër Gottub Liban wurusu ngalam la. Dara du ca xaaalis, ndax xaaalis jàppeesu ko woon muy dara ca jamonoy Suleymaan.

²¹ Gaali buur nag Tarsis lañu daan dem, ànd ak surgay Buur Iram. Benn yoon ci ñetti at yu nekk gaali Tarsis dikk, yeb wurus ak xaaalis ak bëñi ñey aki golo, ba ciy jàmbjóob.

²² Buur Suleymaan dem na ba sut mboolem buuri kaw suuf ci wàllu alal ak ci xel mu rafet.

²³ Mboolem buuri àddinaa daan wuta giseek Suleymaan, ngir taataansi xelam mu rafet mi Yàlla def cib xolam.

²⁴ Ñooñu ñoo ko daan indil at ci kaw at, ku nekk ak sab teraanga, muy ay jumtukaayi wurus ak yu xaaalis aki yére aki gannaay aki cuuraay aki fas aki berkelle.

²⁵ Suleymaan amoon na ñeenti junniy (4 000) wudd ngir ay fas aki watiir, ak fukki junniy gawar ak ñaar (12 000). Mu dëkkal leen ca dëkk ya watiir ya féete ak itam fa wetam ca Yerusalem.

²⁶ Moo yilifoon mboolem buur ya dale fa dexe Efraat, ba réewum Filisti, ba ca kemu Misra.

²⁷ Buur Suleymaan a def xaaalis late biir Yerusalem bay safi doj, garabi seedar di fa saf garabi sikomoor yi ne xas ci suufu tund yi.

²⁸ Ca Misra ak ca réew yépp lañu daan jëggaanee ay fas ngir Suleymaan.

Buur Suleymaan saay na

²⁹ Li des ci mbiri Suleymaan yu njëkk yaak yu mujj ya, bindees na ko moos ca nettalib Yonent Yàlla Natan, ak ca kàdduy waxyu ya Axya ma dëkk Silo jottali, ak ca peeñuy Yeedo boroom peeñu ba peeñoom jëm ci Yerbowam doomu Nebat.

³⁰ Suleymaan nguuru na fa Yerusalem ci kaw Israayil gépp ñeent fukki at.

³¹ Gannaaw loolu Buur Suleymaan saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca gox ba ñuy wax Kër Daawuda baayam. Robowam doomam moo falu buur, wuutu ko.

10

Israayil fippu na ci kaw Robowam

¹ Ba loolu amee Robowam dem dëkk ba ñuy wax Sikem, ndax fa la Israayil gépp daje woon, ngir fal ko buur.

² Yerbowam doomu Nebat dégge ko ca Misra ga mu dawoon dem, di fa làqu Buur Suleymaan. Ci kaw loolu Yerbowam bàyyikoo Misra, dellusi.

³ Ñu woolu ko, ñu ànd, mook Israayil gépp ca Robowam. Ñu ne ko:

⁴ «Sa baay da noo tegoon njaam gu metti. Kon nag dangay woyofal sunu liggéey bu metti bi nu sa baay séf, te yolomal buumu njaam gu teen gi mu nu gáll, kon nu jaamu la.»

⁵ Mu ne leen: «Demleen ba mu am ñetti fan, ngeen délsi.» Mbooloo ma daldi dem.

⁶ Buur Robowam giseek mag ña daa taxawu Suleymaan baayam, ba muy dund. Mu ne leen: «Lu ngeen may digal, ma wax ko mbooloo mii?»

⁷ Ñu ne ko: «Soo baaxee mbooloo mii, yéwéne leen, wax leen kàddu yu rafet, say jaam lañuy doon ba fàww.»

⁸ Robowam nag dégluwul waxi mag ña, xanaa dem giseek xale yu góor ya màggandoo ak moom te di ko taxawu.

⁹ Mu ne leen: «Lu ngeen may digal ma wax ko mbooloo mii ne ma, ma yolomal buumu njaam gi leen sama baay yeewe woon?»

¹⁰ Xale yu góor ya mu màggandool wax ko ne ko: «Mbooloo mi ne la sa baay da leena yeewoon buumu njaam gu teen, waaye yaw yolomalal leen ko, li nga leen di wax mooy lii: “Sama baaraamu sanqleeñ moo gëna diis sama tànkú baay.

¹¹ Sama baay a leena tegoon njaam gu metti, waaye man maay yokk seen njaam, ba mu gëna metti. Te sama baay ay yar la leen daan cawe, waaye samab yar, ay leraw yu ñu kor weñ la.”»

¹² Ca ñetteelu bés ba Yerbowam ànd ak mbooloo ma mépp, dellu ca Robowam, noonee leen ko Buur waxe woon ne leen ñu dem ba mu am ñetti fan, ñu délsi.

¹³ Buur Robowam tontu leen kàddu gu ñagas, bàyyi la ko mag ña digaloon.

¹⁴ Na ko xale yu góor ya digale la waxeek ñoom, ne leen: «Maa leen di teg njaam gu metti, te maa koy yokkati. Te sama baay ay yar la leen daa cawe, waaye samab yar, ay leraw yu ñu kor weñ la.»

¹⁵ Noonu la Buur tanqamloo mbooloo ma, te Yàlla moo walbatee noonu mbir ma, ngir amal

wax ja mu waxoon Yerbowam doomu Nebat, Axya waa Silo ba jottali*.

¹⁶ Ba Israayil gépp gisee na leen Buur tanqamloo, dañu koo tontu ne ko:

«Ana lu nu bokk ak Daawuda?

Lu nu séq ak doomu Yese?

Bànni Israayiloo, delluleen ca seeni xayma!

Yaw askanu Daawuda, xoolalal sa bopp sa kër.»

Ba mu ko defee bànni Israayil gépp dellu ca seeni xayma.

¹⁷ Teewul bànni Israayil ya dëkkoon ca dëkki Yuda, Robowam wéy di seen buur.

¹⁸ Ci kaw loolu Buur Robowam yónni Adoram may sase liggéeyi sañul-bañ ya. Teewul Israayil bokk dóor ko ay doj ba mu dee. Buur Robowam daldi gaaw war watiir, daw làquji Yerusalem.

¹⁹ Noonu la Israayil fippoo ci kaw waa kër Daawuda ba sunu jonni yàllay tey.

11

Robowam aar na Yuda

¹ Ci kaw loolu Robowam agsi Yerusalem, daldi woo waa kër Yuda ak Beñamin, ñu daje di téeméer ak juróom ñett fukki junniy (180 000) nit, diy ñeyi xare. Ñu nara xareek Israayil, ngir delloo nguur ga ca loxol Robowam.

² Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal góoru Yàlla gu ñuy wax Semaya, ne ko:

³ «Waxal Robowam doomu Suleymaan buurub Yuda ak mboolem bànni Israayil gi ci Yuda ak Beñamin, ne leen:

* **10.15** Seetal ci *1.Buur* ya 11.29-39.

⁴ “Aji Sax ji dafa wax ne: Buleen jóg di xeex ak seeni bokk. Na ku nekk ñibbi këram, ndax ci man la mbir mii sababoo.”» Ñu dégg kàddug Aji Sax ji, daldi walbatiku, fomm cong ma ñu naraloon Yerbowam.

⁵ Ba mu ko defee Robowam dëkke Yerusalem, daldi tabax fa Yuda ay dëkk yu ñu dàbbali ngir kaaraange.

⁶ Tabax na Betleyem ak Etam ak Tekowa

⁷ ak Bet Cur ak Soko ak Adulam

⁸ ak Gaat ak Maresa ak Sif

⁹ ak Adorayim ak Lakis ak Aseka

¹⁰ ak Cora ak Ayalon ak Ebron, dëkk ya ñu dàbbali ca diiwaani Yuda ak Beñamin.

¹¹ Tatay dëkk ya la dàbbali, teg fa ay jawriñ, denc fa ab dund akug diw ak biiñ.

¹² Mboolem dëkk yooyu yépp, ay pakk aki xeej a nga fa woon. Noonu la dooleele dëkk ya lool, ba teg loxoom ca kaw Yuda ak Beñamin.

¹³ Ci biir loolu sarxalkat yeek Leween yi dëkk ca biir giiri Israayil ya ca bëj-gànnar, ñoom ñépp toxoo mboolem gox ya ñu moom, daldi dikk far ak Robowam.

¹⁴ Leween ña sax dañoo mujj wacc seen suufi parlu ak seen moomeel, ba dem Yuda ak Yerusalem, ndax Yerbowam ak doomam yu góor ñoo leen dàqe ci liggéeyu carxal gu ñeel Aji Sax ji.

¹⁵ Fekk na Yerbowam tabbal boppam ay sarxalkat ngir yállay bëy yaak wëllu ya mu sàkk ca bérebi jaamookaay ya.

¹⁶ Ci kaw loolu ci mboolem giiri Israayil gu bëj-gànnaru Israayil, ña ca nammoona jaamu Aji Sax ji Yállay Israayil, ñépp bàyyikoo ca, topp ca Leween

ña, dem Yerusalem, ngir sarxal fa Aji Sax ji seen Yàllay maam.

¹⁷ Noonu lañu dooleele nguurug Yuda, dooleel Robowam doomu Suleymaan diiru ñetti at, ndax diiru ñetti at lañu topp tàñki Daawuda ak Suleymaan.

Lu jëm ci Robowam ak waa këram

¹⁸ Robowam nag jël jabar Maxalat mi baayam di Yerimot. Yerimot, Daawudaay baayam, yaayam di Abiyayil. Abiyayil, Elyab doomu Yese mooy baayam.

¹⁹ Maxalat jural ko doom yu góor, ñoo di Yewus ak Semarya ak Sayam.

²⁰ Gannaaw kooku mu jël Maaka mi baayam di Absalom. Mu jural ko Abya ak Atay ak Sisa ak Selomit.

²¹ Maaka nag la Robowam gënoona bëgg ci mboolem ay jabaram aki nekkaaleem, te fukki jabar ak juróom ñett la Robowam jëloon, ak juróom benn fukki nekkaale, am ca ñaar fukki doom yu góor ak juróom ñett, ak juróom benn fukki doom yu jigéen.

²² Robowam nag nara fal Abya doomu Maaka buur, ba tax mu jiital ko, muy njiitu ñi mu bokkal waajur.

²³ Ci kaw loolu mu def ag muus, tasaare yeneen doomam yu góor yépp, yebal leen ca mboolem goxi Yuda ak Beñamin, ca mboolem dëkk ya tata wër. Mu daldi leen jox dund bu ne gǎññ, jëlal leen jabar yu bare.

12

Misra song na Yuda

¹ Ba nguurug Robowam demee ba dëgër, ba Robowam ci boppam am doole, ca la wacc yoonu Aji Sax ji, mook Israayil gépp.

² Ba Buur Robowam faloo, ba dugg ca juróomeelu atu nguuram, ca la Sisag buuru Misra song Yerusalem ndax la ñu fecci Aji Sax ji kóllëre.

³ Sisag songe leen junniy watiir ak ñaari tééméer (1 200) ak juróom benn fukki junniy (60 000) gawar ak gàngoor gu limuwul gu ànd ak moom, jóge Misra: niti Libi ak ay Sukkeen aki Kuuseen.

⁴ Ba loolu amee mu nangu dëkk ya tata wër te ñu bokk ca Yuda, doora agsi Yerusalem.

⁵ Semaya yonent ba nag fekki Robowam ak kili-fay Yuda fa ñu dajeji woon fa Yerusalem, ba Sisag jegesee. Mu ne leen: «Aji Sax ji dafa wax ne: Yeena ma wacc, man itam, ma wacc leen ci loxol Sisag.»

⁶ Buur ak kilifa yi daldi toroxlu, ne: «Aji Sax ji moo am dëgg.»

⁷ Ba Aji Sax ji gisee na ñu toroxloo, kàddug Aji Sax ji moo dikkal Semaya ne: «Gannaaw toroxlu nañu, duma leen sànk, waaye dinaa leen may tuuti xettal, te duma sottee loxol Sisag sama sànj ci kaw Yerusalem.

⁸ Waaye du tere ñu doon jaami Sisag, te dinañu xam li ci jaamu ma, ak li ci jaamu nguuri réew yi.»

⁹ Ci kaw loolu Sisag buuru Misra song Yerusalem. Mu jël nag alali kër Aji Sax ji ak alali kër buur. Lépp la jël ba ca pakki wurus ya Suleymaan defarlu woon.

¹⁰ Ba mu ko defee Buur Robowam defarlu ay paku xàñjar yu wuutu yu wurus ya. Mu teg ko ca loxoy njiiti dag yay wattu buntu kër buur.

¹¹ Saa yu Buur dee duggsi ca kër Aji Sax ji, dag ya ñàbb pakk ya, bu ñu noppee delloo ko ca néegu dag ya.

¹² Ba mu toroxloo, ca la ko sànjum Aji Sax ji dëddu ko, ba tax sànkú ko sànkute gu mat sèkk, te biir Yuda itam amoon na mbir yu mu baaxle.

¹³ Noonu la Buur Robowam dējoo bu baax ca Yerusalem, yor nguur ga. Ñeent fukki at ak benn la Robowam amoon ba muy falu. Fukki at ak juróom ñaar la nguuroo Yerusalem, dëkk ba Aji Sax ji tànn, ngir dëël fa turam, ci mboolem dëkki giiri Israayil. Ndeyam di Naama, di ab Amoneen.

¹⁴ Lu bon la Robowam daan def ndax deful woon am xelam ci wut Aji Sax ji.

¹⁵ Mbiri Robowam yu njëkk yaak yu mujj ya, bindees na ko moos ci nettalib Semaya yonent ba, ak Ido boroom peeñu ba, ca téere ba yittewoo limu maam yi. Ay xare nag la Robowam ak Yerbowam a jàppoo woon bés bu nekk.

¹⁶ Gannaaw gi, Buur Robowam saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Abya doomam moo falu buur, wuutu ko.

13

Lu jëm ci nguurug Abya

¹ Ci fukkeelu at ak juróom ñett ca nguurug Yerbowam, ca la Abya falu buur ca Yuda.

² Ñetti at la nguuru fa Yerusalem, te yaayam moo doon Mikaya, doomu Uryel ma dëkk Gibeya. Xare nag amoon na diggante Abya ak Yerbowam.

³ Abya moo song xare ba ànd ak gàngooru jàmbaraari xare; ñeenti téeméeri junniy (400 000) góor ñu ñu tànn. Yerbowam it làng-déral ab xare janook moom, ak juróom ñetti téeméeri junniy (800 000) góor ñu ñu tànn, xeexkat yu jàmbaraare.

⁴ Abya moo taxaw fa kaw tundu Cemarayim ca diiwaanu tundi Efrayim, daldi xaacu ne: «Yaw Yerbowam, déglu ma yaak Israayil gépp.

⁵ Xanaa war ngaa xam ne Aji Sax ji Yállay Israayil moo jox Daawuda nguur ci kaw Israayil ba fàww, moom ak aw askanam, muy kóllèreg xorom* gu dul jaas, du fecciku, xanaa sax dàkk.

⁶ Teewul Yerbowam doomu Nebat miy surgab Suleymaan doomu Daawuda, moo jóg fippu ci kaw sangam.

⁷ Ci kaw loolu ay sagari nit ñu tekkiwul dara booloo ànd ak moom, jaay Robowam doomu Suleymaan doole, fekk Robowam di gone gu fit wa dëgërul ba manu leena të.

⁸ Léegi nag yeen ngeen defe ne man ngeena të nguurug Aji Sax ji ci loxol doomi Daawuda. Gàngoor gu réy ngeen, te ñi ànd ak yeen di ay wëlluy wurus yu leen Yerbowam sàkkal, ñu taxawe ay yàlla.

⁹ Xanaa du yeena dàq sarxalkati Aji Sax ji, doomi Aaróona yu góor, ak Leween ñi, ba sàkkal seen bopp

* **13.5 kóllèreg xorom** waxin la, day tegtale kóllère gu yàgg, ba sax dàkk, ndax lu bare luy yàqu, xorom lees ko baaxoo woona dence, ngir mu yàgg.

ay sarxalkat ni askani yeneen réew yi? Ku mu mana doon rekk dikk ak aw yëkk, ak juróom ñaari kuuy, ngir tabbees ko cig carxal, ba mu doon ab sarxalkatub lu dul Yàlla.

¹⁰ Nun nag Aji Sax ji mooy sunu Yàlla, te wac-cunu ko. Te sarxalkat yi fi nun di liggéeyal Aji Sax ji, askanu Aaróona lañu, feggook Leween ñeek seen wàll ci liggéey bi.

¹¹ Ñooy lakk suba su nekk ak ngoon su nekk, ñeel Aji Sax ji, ay saraxi rendi-dóomal ak cuuraay lu xeeñ. Mburum teewal ma it ñoo koy teg bu jekk ca taabal ju set wecc ja, te ñooy teg tegukaayu làmp bu wurus ba aki làmpam, ñuy tàkk ngoon su nekk, ndax nun déy sunu ndénkaaneb Yàlla Aji Sax ji lanu sàmm. Yeen nag yeena ko wacc.

¹² Mu ngoogu, Yàllaa ngii jiite nu, mooki sarxalkatam ak seeni liit yu xumb, ngir jibal wooteb xare ci seen kaw. Kon yeen bànni Israayil, buleen xareek Aji Sax ji seen Yàllay maam, ndax kat dungeen am ndam.»

¹³ Ci biir loolu Yerbowam yónnee ndànk lenn ca gàngooram, ñu doxe Yudeen ña gannaaw, ngir tëru leen.

¹⁴ Yuda walbatiku, gisuñu lu moy xare bu leen tance kanam ak gannaaw. Ñu daldi woo Aji Sax ji wall, sarxalkat ya wal liit ya.

¹⁵ Ci kaw loolu Yudeen ña xaacoondoo. Naka la Yudeen ña xaacu, Yàlla дума Yerbowam ak Israayil gépp fa kanam Abya ak Yuda.

¹⁶ Bànni Israayil daldi daw, won Yuda gannaaw, Yàlla teg leen ci seen loxo.

¹⁷ Abya ak gàngooram nag дума leen дума yu réy, néewi Israayil tëdd, di juróomi téeméeri junniy

(500 000) tànnéfi xarekat.

¹⁸ Jant yooyu la bànni Israayil suufe, Yudeen ña féete kaw, ndax la ñu wéeroo Aji Sax ji seen Yàllay maam.

¹⁹ Abya nag dàqi Yerbowam, ba nangu ca moom ay dëkk. Betel aki dëkk-dëkkaanam ca la, ak Yesana aki dëkk-dëkkaanam, ak Efron aki dëkk-dëkkaanam.

²⁰ Yerbowam amatuloon doole ca janti Abya. Gannaaw gi, Aji Sax ji faat ko, mu dee.

²¹ Ba mu ko defee Abya gëna am doole. Ci biir loolu mu jël fukki jabar ak ñeent, am ñaar fukki doom yu góor ak ñaar, ak fukki doom yu jigéen ak juróom benn.

²² Li des ci mbiri Abya, ay waxam aki jëfam, bindees na ko ci nettalib Ido yonent ba.

²³ Gannaaw gi, Buur Abya saay, fekki ay maa-mam, ñu denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Asa doomam moo falu buur, wuutu ko. Ay jantam, réew ma am na jàmm diiru fukki at.

14

Lu jëm ci nguurug Asa

¹ Asa nag di def lu baax lu jub li Aji Sax ji Yàllaam rafetlu.

² Moo dindi sarxalukaayi yàllay ndoxandéem yi, ak bérebi jaamookaay yi, moo toj tuuri doj yi, ak xer yi ñuy mǎggale Asera, tuur mi.

³ Ci biir loolu mu wax Yuda ne leen ñu déggal Aji Sax ji seen Yàllay maam, tey jëfe yoon wi ak santaane bi.

⁴ Mboolem dëkki Yuda la jële bérebi jaamookaay ya ak sarxalukaayi cuuraay ya. Ba mu ko defee nguur ga am jàmm fa kanamam.

⁵ Asa tabax na ay dëkk yu ñu dàbbali fa Yuda, ndax jàmm ja réew ma am, kenn xarewul ak moom, at yooyu, ndax Aji Sax jee ko may noflaay.

⁶ Moo tax mu ne Yuda: «Nanu tabax dëkk yii, wërle leen ay tata ak seeni sooroor aki tëjukaayi weñ, li feek réew miy nekkagum fi sunu kanam. Ndax kat noo jaamu sunu Yàlla Aji Sax ji. Noo ko jaamu, mu may nu noflaay wet gu nekk.» Ci kaw loolu ñu tabax, ba sottile.

⁷ Asa amoon na gàngooru nit ñu yor pakk yu mag aki xeej, bokk ci giirug Yuda, di ñetti téeméeri junni (300 000), ak ñu bokk ci giirug Beñamin, yor pakk yu ndaw tey bank xala, di ñaari téeméer ak juróom ñett fukki junni (280 000), ñooñu ñépp di jambaari góor yu am doole.

⁸ Sera Kuuseen ba nag moo dikkoon ci seen kaw, ak gàngooru junniy junni (1 000 000), ak ñetti téeméeri (300) watiir. Mu dikk ba Maresa.

⁹ Asa génñ dajejeek moom, ñu làng-déral xare fa xuru Cefata, feggook Maresa.

¹⁰ Ba loolu amee Asa woo Yàllaam Aji Sax ji, ne ko: «Yaw Aji Sax ji, kenn melul ni yaw, di dimbalee diggante ñu takku ak ñu néew doole. Kon Aji Sax ji sunu Yàlla, dimbali nu, ndax ci yaw lanu wàkkirlu, ci saw tur it lanu dajeseek gàngoor gii. Aji Sax ji sunu Yàlla, bu la nit man.»

¹¹ Aji Sax ji nag дума Kuuseen ña fa kanam Asa ak Yuda, Kuuseen ña daw.

¹² Asa ak gàngoor ga mu àndal dàqi Kuuseen ña ba Gerar, ñu daanu, kenn rëccul. Fa kanam Aji Sax ji ak fa kanam gàngooram lañu rajaxoo. Ci kaw loolu Yudeen ña yóbbu alalu sèxëtoo ju bare lool.

¹³ Mboolem dëkk ya wër Gerar lañu daaneel ndax tiitaange ju leen dikke, sababoo ci Aji Sax ji. Dëkk yépp lañu sëxëtoo it, te alalu sëxëtoo ju baree ca nekkoon.

¹⁴ Xaymay jur ga sax dañu leena daaneel, daldi yóbbu gàtt yu bare aki giléem. Gannaaw loolu ñu dellu Yerusalem.

15

Buur Asa indi na ay coppite

¹ Leerug Yàlla moo dikkaloon Asaryaa doomu Odedd ju góor.

² Mu dem ba ca Buur Asa, ne ko: «Asa, dégluleen ma, yaw ak mboolem Yuda ak Beñamin. Li feek yeena ngi ànd ak Aji Sax ji, mu ngi ànd ak yeen. Su ngeen ko wutee, mu ubbil leen boppam, waaye su ngeen ko dëddoo, mu dëddu leen.

³ Bànni Israayil dund na ay fani fan yu mu jaa-muwul Yàlla ju dëgg. Jant yooyu amuñu woon ab sarxalkat buy jàngale, mbaa aw yoon.

⁴ Waaye ba ñu walbatikoo ca seen biir njàqare, jublu ci Aji Sax ji Yàllay Israayil, ba wut ko, ubbil na leen boppam.

⁵ Jant yooyu, képp kuy génn ak kuy dugg, du jenn jàmm ju mu amoon, ndax tar-tar yu bare ñoo tegu woon ci kaw mboolem waa réew yi.

⁶ Aw xeet tas weneen xeet, ab dëkk tas beneen dëkk, ndax Yàlla moo leen tegoon gépp njàqare.

⁷ Yeen nag dëgërluleen te baña yoqi, ngir ab yool a ngi xaar seenub liggéey.»

⁸ Ba Asa dëggee kàddu yooyu, kàdduy waxyu ya Yonent Yàlla Asaryaa doomu Odedd jottali, ca la dëgërlu, daldi dindi tuur yu seexluwu ya, jële

leen ca mboolem réewu Yuda ak Beñamin, ak dëkk ya mu nangoo fa diiwaanu tundi Efrayim. Ci kaw loolu mu yeesal sarxalukaay ba nekkoon fa kanam mbaarum kër Aji Sax ji.

⁹ Ba loolu amee mu dajale mboolem Yuda ak Beñamin, ak ña toxusi woon fa ñoom te giiroo fa Efrayim ak Manase ak Simeyon. Ndax kat mbooloom Israayil mu baree wàllisi woon fa Asa, ba ñu gisee ne moom la Aji Sax ji Yàllaam àndal.

¹⁰ Ci kaw loolu ñu daje fa Yerusaleem, ca ñetteelu weeru atum fukkeel ak juróom ca nguurug Asa.

¹¹ Bésub keroog sarxalal nañu Aji Sax ji lenn ca alalu sèxëtoo ja ñu indaale: nag ya di juróom ñaari téeméer (700), gàtt ya di juróom ñaari junni (7 000).

¹² Ba mu ko defee ñu tàbbi ci kóllère gu ñu fas ak Aji Sax ji seen Yàllay maam, ngir di ko jaamoo seen léppi xol ak seen léppi jëmm.

¹³ Ci biir loolu ñu dogu ne képp ku jaamuwul Aji Sax ji Yàllay Israayil, mag ak ndaw, góor ak jigéen, dees na ko rey.

¹⁴ Baat bu xumb lañu yékkati, giñal Aji Sax ji, boole kook liit yuy riir aki bufta*.

¹⁵ Yuda† gépp nag bége ngiñ la, ndax seen léppi xol lañu giñe, te seen jépp yéene lañu wute Aji Sax ji, moom it mu ubbil leen boppam. Ci kaw loolu mu may leen noflaay ci wet gu nekk.

¹⁶ Maaka maamu Buur Asa ju jigéen sax, Asa xañ na ko céru lingeer yaayu buur ba mu amoon, ndax Maaka moo sàkkaloon Asera tuur ma, ab xer

* **15.14 bufta**, ab béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal. † **15.15 Yuda** mooy réewum giiru Yuda ak giiru Beñamin, maanaam réewum Israayil ci bëj-saalum.

bu seexluwu bu ñu koy mąggale. Asa gor xeru maamam ja, wal ko, lakk ko ca xuru Sedoron.

¹⁷ Waaye bérebi jaamookaay ya, jéleesu ko fa Israayil, doonte pastéefu xol bu mat sėkk la Asa nekke woon, giiru dundam gépp.

¹⁸ Moo indi ca kėr Aji Sax ji, juntuukaay yu sell yu baayam ya, ak juntuukaay yu sell yu boppam, muy xaaalis ak wurus aki ndab.

¹⁹ Ab xare nag amatu fa woon ba ca fanweereelu at ak juróom ca nguurug Asa.

16

Lu jəm ci ati Asa yu mujj

¹ Ca fanweereelu at ak juróom benneel ci nguurug Asa, Basa buurub Israayil moo song Yuda, daldi dàbbali dėkk ba ñuy wax Raama, ba kenn du dugg jəm ca Asa buurub Yuda, mbaa muy génn.

² Asa yebbee fa denci kėr Aji Sax ji ak kėr buur xaaalis ak wurus, yónnee ko Ben Addàd buurub Siri ba ca Damaas, yóbbantewaale ko kàddu yii:

³ «Kóllėree dox sama digganteek yaw, na mu doxe woon sama diggante baay ak sa baay. Lii nag maa la ko may, muy xaaalis ak wurus. Te nga dogoo rekk ak Basa buurub Israayil, ndax mu jóge samam réew.»

⁴ Ben Addàd déggal Buur Asa, daldi yebal nji-iti gàngooram ca dėkki Israayil. Nii lañu nangoo dėkk ya ñuy wax Yon ak Dan ak Abel Mayim, ak mboolem dėkki dencukaay ya ca Neftali.

⁵ Ba ko Basa dégge, Raama ga mu doon dàbbali la ba, ba dakkal liggéeyam ya mu fa sumboon.

⁶ Ba loolu amee Asa dajale Yuda gépp, ñu yóbbu doj yaak bant ya Basa doon tabaxe fa Raama. Ca la tabaxe dëkk ya ñuy wax Geba ak Mispa.

⁷ Jant yooyu la Anani boroom gis ba dikk ca Asa buurub Yuda, ne ko: «Gannaaw defoo sa yaakaar ci sa Yàlla Aji Sax ji, xanaa ngay yaakaar buurub Siri, gàngooru buurub Siri rëcc na la.

⁸ Xanaa Kuuseen ñi ak waa Libi duñu woon gàngoor gu mag aki watiir aki gawar yu baree bare? Ndaxam ba nga defee sa yaakaar ci Aji Sax ji, moo leen teg ci sa loxo.

⁹ Aji Sax ji déy suuf sépp lay jéere ay gëtam, ngir dooleel ñi ko wéetalal seen xol. Yëfi dof nga def ci mbir mii, ndax li dale tey ay xare topp na la.»

¹⁰ Ba loolu amee Asa mer, sànju ca kaw boroom gis ba ndax kàddu yooyu, ba dugal ko kaso, jéng ko. Jant yooyu la Asa mitital ñenn ca askan wa.

¹¹ Mu ngoog, mbiri Asa yu njëkk yaak yu mujj ya, ña nga binde ca téere ba ñu dippee Buuri Yuda ak Israayil.

¹² Ca fanweereelu at ak juróom ñeenteel ci ngu-uram nag, jàngoroy tànk moo jàpp Asa, ba mu mujj metti, te jàngoroom ja taxul sax mu sàkku ndimbalu Aji Sax ji, xanaa fajkat ya.

¹³ Gannaaw gi, Buur Asa saay, fekki ay maa-mam. Ca ñeent fukkeelu atu nguuram ak benn la dee,

¹⁴ ñu denc ko ca bàmmeeelu dojam bu mu yat-taloon boppam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Ab lal bu ñu jal mboolem xeeti cuuraay yu njafaan-kat waajal, ca lañu ko tëral. Ci biir loolu ñu taalal ko taal bu réy lool, sargale ko ko.

17

Yosafat falu na ca Yuda

¹ Ba mu ko defee Yosafat doomu Asa falu buur, wuutu ko. Mu dëju bu baax nag ci kaw Israayil, nguur ga ca bëj-gànnar.

² Yosafat teg ay gàngoor ca mboolem dëkki Yuda ya tata wër, daldi teg ay kuréeli xare ca réewum Yuda, ak dëkki Efrayim ya Asa baayam nangu woon.

³ Ba mu ko defee Aji Sax ji ànd ak Yosafat, ndax na Daawuda maamam daan njëkka doxe, na la doxe, te sàkkuwul tuur ya ñuy wax Baal.

⁴ Yàllay baayam daal la daan sàkku te ay santaa-neem la daan doxe, baña roy jëfi Israayil.

⁵ Aji Sax ji nag dëgéral nguur ga ca loxoom, Yuda gépp di indil Yosafat ab galag, mu am alal ak daraja ju bare.

⁶ Ci kaw loolu pastéefu xolam ci jëfe coobarey Aji Sax ji yokku, ba mu jëleeti fa Yuda, bérebi jaamookaay ya, ak xer ya ñuy màggale Asera tuur ma.

⁷ Mu teg ca yebal, ca ñetteelu atum nguuram, jawriñam ñii di Ben Xayil ak Abdiyas ak Sàkkaryaa ak Netaneel ak Mikaya, ngir ñu jàngaleji ca dëkki Yuda.

⁸ Ña ànd ak ñoom di ay Leween, Semaya ca la, ak Netaña ak Sebaja ak Asayel ak Semiramot ak Yonatan ak Adoña ak Tobya ak Tob Adoña. Leween ñooña àndaale ak Elisama ak Yexoram, sarxalkat ya.

⁹ Ñu yóbbaaale téereb yoonu Aji Sax ji. Mboolem dëkki Yuda lañu wër, di jàngal askan wa.

¹⁰ Tiitaange ju Aji Sax ji sabab nag dikkal mboolem nguuri réew yi séq Yuda, ba tax songuñu Yosafat xare.

¹¹ Ay Filisteen itam di indil Yosafat ay may akub xaaalis akub galag, Arab ya sax indil ko ay gàtt: ay kuuy, juróom ñaari junni ak juróom ñaari téeméer (7 700); ak ay sikket, juróom ñaari junni ak juróom ñaari téeméer (7 700).

¹² Yosafat gën di màgg, ba kawee lool. Ci biir loolu mu tabax ca Yuda ay kéri buur ak dëkki dencukaay.

¹³ Ay denc yu takku la amoon fa dëkki Yuda, ak niti xarekat, jambaari xare yu am doole fa Yerusalem.

¹⁴ Ñii nag lañu limal ñooñu, na ñu bokke seeni kër maam:

Ci wàllu Yuda, njiiti junni ya, ñoo di njiit la Atna, ma jiite ñetti téeméeri junniy (300 000) jambaari xare yu am doole.

¹⁵ Mu feggook njiit la Yoxanan, ma jiite ñaari téeméer ak juróom ñett fukki junniy (280 000) góor.

¹⁶ Kooku feggook doomu Sikkri, Amasiya ma yebul boppam ci liggéeyu Aji Sax ji. Moo jiite ñaari téeméeri junniy (200 000) jambaari xare.

¹⁷ Ci wàllu Beñamin, ñeyu xare ba Elyada moo jiite ñaari téeméeri junni (200 000) ñu gannaayoo xalaaki fitt ak pakk.

¹⁸ Mu feggook Yewosabàdd ma jiite téeméer ak juróom ñett fukki junni (180 000) ñu gannaayu.

¹⁹ Ñooñu ñoo yoroon ndénkaaneb buur bi, te bokkewul ak ña mu tegoon ca dëkk ya tata wër, ca mboolem Yuda.

Mise jottali na kàdduy waxyu jëme ci Axab

¹ Yosafat amoon na alal ak daraja ju bare. Moo lëngoo ak Axab, ci kaw séy bu mu amal diggante kenn ci waa kërám ak waa kër Buur Axab.

² Ñu teg ca ay at, mu dikk seetsi Axab ca Samari. Axab reyal ko ay gàtt ak nag yu bare, mook topp ma mu àndal. Ci biir loolu mu soññ ko ci ànd ak moom, ngir songi Ramot ga ca Galàdd.

³ Axab buurub Israayil ne Yosafat buurub Yuda: «Xanaa dinga ànd ak man ca xareb Ramot ga ca Galàdd?» Mu ne ko: «Maa ngi, yaa ngi; te say nit laak samay nit. Maak yaw la ca xare ba.»

⁴ Yosafat teg ca ne buurub Israayil: «Njèkkala seet lu ci Aji Sax ji wax.»

⁵ Buurub Israayil woo yonent yi, ñu daje, di ñeenti téeméer (400). Mu laaj leen ne leen: «Ndax nu songi xare Ramot ga ca Galàdd, am nu bàyyi?» Ñu ne ko: «Demal, ndax Yàlla moo leen di teg ci sa loxo.»

⁶ Yosafat dellu ne: «Xanaa beneen yonentu Aji Sax ji da fee amatul, ba ñu mana seetlujeeti fa moom?»

⁷ Buurub Israayil ne Yosafat: «Am na ba tey genn góor gu ñu mana seetal ci Aji Sax ji. Waaye man maa ko jéppi, ndax du jottali ci man kàdduy waxyu yu baax. Bés bu nekk, lu bon rekk. Mise la, doomu Yimla.» Yosafat ne ko: «Buur, bul waxe noonu.»

⁸ Buurub Israayil daldi woo ab jawriñam ne ko: «Gaawal dem indil ma Mise doomu Yimla.»

⁹ Buurub Israayil ak Yosafat buurub Yuda nag, ña nga toog, ku ci nekk ci ngànguneem. Ña nga solu ba jekk, toog ca dàgga ja ca buntu Samari. Yonent yépp janook ñoom, di biral ay kàdduy waxyu.

¹⁰ Cedesyas doomu Kenaana, ma woon ci seen biir, fekk na mu defarlu ay béjjéni weñ. Ma nga naan: «Aji Sax ji dafa wax ne: “Yii ngay jame waa Siri, ba jeexal leen.”»

¹¹ Mboolem yonent ya ca des nag di waxe genn kàddug waxyu googu, naan: «Buur, songal Ramot ga ca Galàdd te jël ndam li, ndax Aji Sax ji moo leen teg ci say loxo.»

¹² Ci kaw loolu ndaw la woowi Mise, dem ne ko: «Ma ne, kàddug yonent ya genn la, mooy jàmmu Buur. Kon nag, na sa kàddu ànd ak seen kàddu di genn, te nga wax jàmm.»

¹³ Mise ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, li ma Aji Sax ji sama Yàlla wax rekk laay wax.»

¹⁴ Ba Mise dikkee ba ca Buur, Buur ne ko: «Mise, ndax nu songi xare Ramot ga ca Galàdd, am ma bàyyi?» Mu ne ko: «Songleen, daanee waay, dees na leen teg ci sa loxo.»

¹⁵ Buur nag ne ko: «Ñaata yoon laa lay giñloo ne la bu ma wax lu moy dëgg ci turu Aji Sax ji?»

¹⁶ Mise ne ko:
«Israayil gépp laa gis ñu tasaaroo ca kaw tund ya, mbete xar yu amul sàmm.

Aji Sax ji ne: “Ñii de amuñu boroom.

Na ku nekk ci ñoom ñibbi kēram ci jàmm.”»

¹⁷ Buurub Israayil nag ne Yosafat: «Waxuma la woon ne du jottali kàdduy waxyu yu baax ci man, xanaa lu bon rekk?»

¹⁸ Mise teg ca ne ko: «Kon nag dégluleen kàddug Aji Sax ji. Aji Sax ji laa gis mu toog ci ngànguneem, mboolem gàngooru asamaan a nga taxaw, ndi-jooram ak càmmoñam.

¹⁹ Aji Sax ji nag ne: “Ana kuy nax Axab buurub Israayil, mu songi Ramot ga ca Galàdd, ba daanu ca?” Kii ne nii, kee ne nee.

²⁰ Kenn ci gàngoor ga dikk, taxaw fa kanam Aji Sax ji. Mu ne: “Man maa koy nax.” Aji Sax ji ne ko: “Nan?”

²¹ Mu ne: “Maay dikk, doon leer guy safaan dëgg ci làmmiñu yonentam yépp.” Mu ne ko: “Yaa koy nax, te man nga ko. Demal defe noonu.”

²² Looloo waral lii. Aji Sax ji moo def leer guy safaan dëgg ci sa làmmiñu yonent yii, te Aji Sax ji moo tudd musiba ci sa kaw.»

²³ Ba loolu amee Cedesyas doomu Kenaana ta-laata Mise, ne ko: «Ana wan yoon la leerug waxyu gu Aji Sax ji jaare, ba jóge ci man, di wax ak yaw?»

²⁴ Mise ne ko: «Yaw mii yaa koy gisal sa bopp, keroog ba ngay dugg néegoo néeg, di làqtu.»

²⁵ Buurub Israayil nag ne: «Jàppleen Mise, yóbbu ko ca Amon boroom dëkk bi ak ca Yowas doomu Buur*.

²⁶ Ngeen ne ko: “Buur dafa wax ne: Dugalleen kii kaso, di ko jox lekk gu néew ak ndox mu néew, ba keroog may délseek jàmm.”»

²⁷ Mise ne: «Soo délseek jàmm déy, Aji Sax ji waxul, ma jottali.» Mu dellu ne: «Mbooloo mi, yeena ko déggandoo, yeen ñépp.»

Rey nañu Axab ca Ramot Galàdd

²⁸ Ba mu ko defee buurub Israayil ànd ak Yosafat buurub Yuda, ñu dem songi Ramot ga ca Galàdd.

²⁹ Buurub Israayil nag ne Yosafat: «Damay soppi col, dugg ci xeex bi, waaye yaw solal sa mbubbam

* **18.25 doomu Buur** daa nañu ko woowe ndawal buur lu sasoo lenn ci liggéeyu èttu buur bi.

buur.» Buurub Israayil soppig col, ñu dugg ca xeex ba.

³⁰ Fekk na buurub Siri jox ndigal ñay jiite watiiri xare ya. Mu ne leen: «Buleen xeex ak kenn, du ku tuut, du ku réy, diirleen buurub Israayil, moom rekk.»

³¹ Ba loolu amee ña jiite watiiri xare ya gis Yosafat, daldi ne: «Kii mooy buurub Israayil!» Ñu walbatiku ci kawam, ngir song ko. Yosafat nag woote wall, Aji Sax ji dimbali ko, waññi leen.

³² Njiiti watiir ya xam ne du buurub Israayil, ñu walbatikuwaat, bàyyi ko.

³³ Ci biir loolu mu am ku soqi ag fitt te teyu ko, mu dal buurub Israayil ci diggante ñaari wàlli pakk bi mu sol. Mu ne dawalkatu watiir ba: «Waññikul, génne ma ci xeex bi, gaañu naa!»

³⁴ Naka la xare ba tàkkarnaase bésub keroog bépp, buurub Israayil taxaw jonn rekk ca watiir ba, janook waa Siri, ba jant bay so, mu doora dee.

19

¹ Gannaaw loolu Yosafat buurub Yuda dellu ak jàmm këram ca Yerusalem.

² Yewu doomu Anani boroom peeñu ba nag dikk, dajeeq Buur Yosafat, ne ko: «Nit ku bon, dees na ko wallu? Am ñi bañ Aji Sax ji, sopp leen war na la? Li nga def tax na am sànj dal ci sa kaw, bawoo fa Aji Sax ji.

³ Teewul nag gisees na jëfju baax ci yaw; yaa jële ci réew mi, xer yi ñuy jaamoo Asera tuur mi, te it ci jaamu Yàlla nga saxal sam xel.»

Yosafat tabb na ay àttekat

⁴ Yosafat toog na Yerusalem ab diir, waaye dellu naa génn, dem ca biir askan wa, dale Beerseba ba diiwaanu tundi Efrayim, ba waññi leen ci Aji Sax ji seen Yállay maam ya.

⁵ Ay àttekat la tabb ca réew ma, mboolem dëkki Yuda ya tata wër, dëkkoo dëkk.

⁶ Mu ne àttekat ya: «Xoolleen bu baax li ngeen di def, ndax kat du doom aadama ngeen di àtteel, waaye Aji Sax ji ngeen di àtteel, te mooy ànd ak yeen ci mbirum àtte mu mu doon.

⁷ Kon nag na ragal Aji Sax ji di ab téen ci seen kaw. Moytuleen li ngeen di def, ndax Aji Sax ji sunu Yàlla kat xajoowul gennug njubadi akug par-parloo akub ger.»

⁸ Ca Yerusalem itam, gannaaw ba ñu fa dellusee, Yosafat tabb na fa ñenn ci ay Leween aki sarxalkat ak ñenn ca ña jiite seeni kër maam ca Israayil, ngir ñuy àtte àtteb Aji Sax ji ak lijjanti ay jote.

⁹ Mu sant leen ne leen: «Nii ngeen di jëfe ci biir ragal Aji Sax ji ak worma ak xol bu dëgg ba mat sëkk:

¹⁰ mépp mbir mu leen dikkal, bawoo ci seeni boka ca dëkk ya ñu dëkke, muy mbirum deret ju ñu tuur ak jote bu jëm ci ndigalu yoon ak ab santaane ak dogali yoon ak àttey yoon, nangeen leen artu ngir ñu bañ cee tooñ Aji Sax ji, ba am sànj di dal ci seen kaw yeen ak ci kaw seeni boka. Noonu ngeen di def, ba dungeen tooñ.

¹¹ Sarxalkat bi Amarya miy njiitu sarxalkat nag, moo leen fare kaw ci mboolem mbirum Aji Sax ji. Sebaja doomu Ismayel, njiitu kërug Yuda, fare leen kaw ci mboolem mbirum buur, bindkat yi leen di taxawu di Leween ñi. Dëgërluleen te liggéey. Yal na

Aji Sax ji ànd ak ku ciy def lu baax.»

20

Yosafat дума на Моваб ак Амон

¹ Gannaaw ba loolu wéyee, Mowabeen ña ak Amoneen ña, ñook ñenn ca Mewuneen ña ñoo dikk song Yosafat xare.

² Ay ndaw dikke Yosafat xibaar ne ko: «Fi sa kaw de, la gàngoor gu mag jëm, bawoo wàllaa géēju Xorom ga, fa Edom. Ña nga noonu ca Acacon Tamar, maanaam Engedi.»

³ Tiitaange nag jàpp Yosafat, mu fas ci yéenee tinu Aji Sax ji. Ci biir loolu mu yéene koor ci Yuda gépp.

⁴ Ci kaw loolu Yuda gépp daje ngir ñaan Aji Sax ji, mboolem dëkki Yuda lañu jóge ngir saraxu Aji Sax ji.

⁵ Ba mu ko defee Yosafat taxaw fa mbooloom Yuda ak Yerusalem, fa biir kër Aji Sax ji, janook ètt bu bees ba.

⁶ Mu ne:

«Aji Sax ji sunu Yàllay maam, xanaa du yaay Yàlla ja fa asamaan, te yaay buur bi tiim mboolem nguuri xeet yi? Sa loxoo am doole ak kàttan, te kenn tëwu la.

⁷ Xanaa du yaw sunu Yàlla yaa dàq ñi dëkke woon réew mii, fi kanam Israayil sa ñoñ, ba jox ko sa askanu xarit, Ibraayma, ba fàww?

⁸ Ñu dëkk fi, tabaxal la fi béreb bu sell ngir sa tur, ba ne:

⁹ «Su musiba dikkee ci sunu kaw, muy saamar mbaa mbugal mbaa mbas mbaa ab xiif, ba nu taxaw fi kanam kër gi ak fi sa kanam, ndax kat sa

tur a ngi ci kër gii, su boobaa su nu yuuxoo, woo la wall, nanga nu nangul, wallu nu.”

¹⁰ «Léegi nag xoolal ñii di waa Amon ak Mowab ak tundu Seyir, réew yooyee nga mayul woon Israayil ñu jaare fa, ba ñu bàyyikoo réewum Misra, ba tax ñu teggi leen, ba faagaagaluñu leen.

¹¹ Ñooñoo ngii feyewuñu nu, lu moy dikk ngir dàqe nu ci sa céru suuf bi nga nu moomale!

¹² Éy sunu Yàlla, xanaa doo leen ñàkka dikke mbugal mi ñu yelloo, nde nun kat amunu dooley jànkoon teek gàngoor gu réy gii dikk ci sunu kaw. Nun nag danoo xamul nu nuy def, te yaw kat lanu ne jàkk sunuy gët.»

¹³ Yuda gépp a nga taxaw fa kanam Aji Sax ji, ñook seen njaboot gu sew, seeni jabar ak seeni doom.

¹⁴ Ci biir loolu leerug Aji Sax ji wàcc fa digg mbooloo ma, ca kaw jenn waay ju sètoo ci Asaf, di Yaxasyel. Yaxasyel moomu, Sàkkaryaa mooy baayam; Sàkkaryaa, Benaya mooy baayam; Benaya, Yewel ay baayam; Yewel, Mataña Leween ba mooy baayam.

¹⁵ Yaxasyel ne: «Yeen waa Yuda gépp ak waa Yerusalem ak yaw Buur Yosafat, teewluleen. Aji Sax ji da leena wax ne leen: “Yeen buleen tiit, buleen ragal gàngoor gu réy gii, ndax xare bi du yeena ko moom, xareb Yàllaa.

¹⁶ Ëllëg dalleen ci seen kaw, ñu ngoogu jaare yéegub Cicc di dikk. Ca catal wal ma ngeen di dajee ñoom, fa janook màndiñu Yerwel.

¹⁷ Du yeenay xare bii xare. Dikkleen taxaw ba gis ndamal Aji Sax jeek yeen. Yeen waa Yuda ak

Yerusalem, buleen tiit, buleen ragal. Ëllëg génnleen dajëek ñoom, Aji Sax ji mooy ànd ak yeen.”»

¹⁸ Ba loolu amee Yosafat sukk, dëpp jëëm fa suuf. Mboolem Yuda ak waa Yerusalem ne gurub sukk fa kanam Aji Sax ji, ngir sujjóotal Aji Sax ji.

¹⁹ Ba mu ko defee Leween ña bokk ca làngu Keyat ak làngu Kore daldi jóg, di sàbbaale baat bu réy te kawé, ñeel Aji Sax ji Yàllay Israayil.

²⁰ Ca ëllëg sa ñu teela xëy, génn, jëm màndinɔ Tekowa. Bala ñoo dem nag Yosafat taxaw, ne: «Yeen Yuda ak waa Yerusalem gépp, gëmleen seen Yàlla Aji Sax ji, seen taxawaay dëgër; gëmleen ay yonentam, seen pexe sotti.»

²¹ Ba loolu wéyee Yosafat féncoo ak askan wa, ba noppi tabb ay woykat ngir woy Aji Sax ji, di ko sàbbaal ndax li mu gànjaroo sellaay, te ñu jiitu boroom ngànaay yi, naan:

«Santleen Aji Sax ji,
kee saxoo ngoram ba fàww.»

²² Naka lañu tàmbalee sarxolle aka sàbbaal, Aji Sax ji teg ay tërukat ci kaw niti Amon ak Mowab ak waa tundu Seyir, ña songsi Yuda. Ba loolu amee dees leena duma.

²³ Waa Amon ak waa Mowab ñoo jóg dal ci kaw waa tundu Seyir, faagaagal leen, bóom leen. Ba ñu noppee ca waa Seyir, lañu tàmbalee songoo ca seen biir, ku nekk dal ca moroom ma, ngir rey ko.

²⁴ Ba Yudeen ña agsee ca wattukaay ba ñu mana séentoo màndinɔ ma, ba dawal seen bët fa gàngoor ga nekkoon, gisuñu lu moy ay néew yu ne wetar fa suuf, kenn rëccul.

²⁵ Yosafat ak gàngooram nag dikk ngir sëxëtoo seen alal. Fekk nañu fa lu bare ci alal, ay yére ak

ay gànjar. Dañoo jël a jël ba manuñoo yóbbu la ñu jël lépp. Ñetti fan lañu sèxëtoo cèxëtoo ma, ndax na mu baree.

²⁶ Keroog ca gannaawaati ëllëg sa, di bésub ñeenteel ba, ñu daje ca xuru Beraka. Ñu daldi fay sant Aji Sax ji. Moo tax ñuy woowe béreb boobu, ba tey jii xuru Beraka (muy firi Cant).

²⁷ Ba mu ko defee mboolem niti Yuda ak Yerusalem walbatiku, Yosafat jiitu leen, ngir dellu Yerusalem, ànd ak mbég, ndax Aji Sax jee leen bànnexal ca seeni noon.

²⁸ Ay xeeti xalam aki liit lañu duggsee Yerusalem, ba agsi ca kër Aji Sax ji.

²⁹ Ba loolu wéyee, tiitaange ju Aji Sax ji sabab moo dikkal mboolem nguuri réew yi, ba ñu dégge ne Aji Sax ji moo xareek nooni Israayil.

³⁰ Nguurug Yosafat nag dal, Yàllaam may ko noflaay fa ko wër fépp.

Nii la nguurug Yosafat jeexe

³¹ Noonu la Yosafat nguuroo fa Yuda. Amoon na fanweeri at ak juróom ba muy falu, te ñaar fukki at ak juróom la falu ca Yerusalem. Yaayam moo doon Asuba doomu Silxi.

³² Yosafat ci tàñki baayam Asa la aw, jàddul fenn, xanaa di def njub gi Aji Sax ji rafetlu.

³³ Waaye jëleesu fa bérebi jaamookaay ya. Askan wa nag defaguñu woon seen xel ba tey ci seen Yàllay maam.

³⁴ Li des ci mbiri Yosafat, yu njëkk yaak yu mujj ya, ña nga noonu binde ci kàdduy Yewu doomu Anani, ya ñu bind ca téereb buuri Israayil.

³⁵ Gannaaw gi la Yosafat buurub Yuda lëngoo ak Axasya buurub Israayil ma daan jëfe jëf ju bon.

³⁶ Bëgga defarlu ay gaal yu jëm Tarsis nag moo taxoon mu lëngook moom. Ca Eccon Geber lañu defare gaal ya.

³⁷ Teewul Elyeser doomu Dodawa mu Maresa jottali kàdduy waxyu yu dal Yosafat. Mu ne ko: «Gannaaw yaa lëngoo ak Axasya, Aji Sax ji mooy yàq say liggéey.» Ci kaw loolu gaal ya yàqu, ba manatuñoo dem Tarsis.

21

¹ Gannaaw gi, Buur Yosafat saay, fekki ay maamam, ñu denc ko fa ñu denc ay maamam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Yexoram doomam moo falu buur, wuutu ko.

² Yexoram amoon na ñu mu bokkal seen baay Yosafat: ñooñooy Asaryaa ak Yexyel ak Sàkkaryaa ak Asaryawu ak Mikayel ak Sefatiya. Ñooñu ñépp di doomi Yosafat buurub Israayil*.

³ Lu bare la leen seen baay mayoon ci wàllu xaaalis ak wurus ak gànjar, boole ci ay dëkk yu tata wër ca biir Yuda. Nguur ga nag, mu jox ko Yexoram, ndax moo doon taaw.

Lu jëm ci nguurug Yoram

⁴ Ba Yexoram jëlee nguurug baayam, ba dëju bu baax, doomi baayam yépp la jam saamar ñu dee, ñook ñenn ca njiiti Israayil.

⁵ Fanweeri at ak ñaar la Yexoram amoon ba muy falu buur, te juróom ñetti at la nguuru fa Yerusalem.

* **21.2 Israayil** gii ñu wax, mooy Yuda, ni ñu ko faral di woowe ci 2.Jaar-jaar ya.

⁶ Tànkì buuri Israayil la topp, waa kër Axab la roy, ndax doomu Axab la jël jabar, di def li Aji Sax ji ñaawlu.

⁷ Waaye Aji Sax ji bëgguloona tas kër Daawuda, ndax kóllère ga mu fasoon ak Daawuda, ak la mu ko digoona jafalal seen nguur, moom aki doomam, ni jum bu dul fey.

⁸ Ca jamonoy Yexoram la Edomeen ña fippu, bañ moomeelu Yuda, ba fal seen buuru bopp.

⁹ Gannaaw loolu Yexoram aki jawriñam yóbbaale watiiri xareem yépp. Moo jóg ag guddi, dal ca kaw Edomeen ña leen gawoon, moom ak njiiti watiiri xareem.

¹⁰ Edomeen ñaa ngi bañ moomeelu Yuda ba tey jii. Jant yooyu itam la waa dëkk ba ñuy wax Libna fippu, ndax Yexoram moo wacc Aji Sax ji Yállay maamam.

¹¹ Moom moo sàkk ay bérebi jaamookaay ca tundi Yuda, moo bokkaaleloo waa Yerusalem, te moo lajjal Yuda.

¹² Ab bataaxal bu bàyyikoo fa Yonent Yàlla Ilyaas nag dikkal Yexoram, ne ko: «Aji Sax ji sa Yállay maam Daawuda dafa wax ne: Gannaaw toppuloo tànkì Yosafat sa baay ak tànkì Asa buurub Yuda,

¹³ xanaa nga topp tànkì buuri Israayil, ndax yaa bokkaaleloo waa Yuda ak waa Yerusalem, noonee waa kër Axab daan bokkaalee, te itam sa waa kër baay, sa doomi baay yi la gën, yaw yaa leen rey,

¹⁴ Aji Sax jaa ngii di dumaa mbas mu réy saw xeet, ak say doom ak say jabar ak mboolem sa alal.

¹⁵ Yaw ci sa bopp lay dumaa wopp yu aay, woppi butit, ba say butit di gén, ndax aayteefu wopp jay magg, bés ak bés.»

¹⁶ Aji Sax ji teg ca xabtal waa Filisti ak itam Arab ya dendeek Kuuseen ña ci kaw Yexoram.

¹⁷ Ñu dikk fa kaw Yuda, bëtt kaaraangeem, nangu mboolem alal ja ñu fekk kër buur ak itam doomam yu góor ak ay jabaram, ba desewul doom ju moy Axasya[†] ma gëna tuut ca doomam yu góor.

¹⁸ Gannaaw loolu yépp, Aji Sax ji dóore ko jàngoroy butit ju amul paj.

¹⁹ Jamono di dox ba ñu xawa tollu ca ndeetel ñaareelu at ma, butit ya génn ndax wopp ja, mu deewe mitit yu tar. Askanam nag taalufu ab taal bu ñu ko sargale, na ñu ko taalale woon ay maamam.

²⁰ Fanweeri at ak ñaar la Yexoram amoon ba muy falu buur, te nguuru na juróom ñetti at fa Yerusalem. Moo dëddu te kenn tiisluwu ko. Ca gox ba ñu naan Kër Daawuda lañu ko denc, waaye denceesu ko fa bàmmeeli buur ya.

22

Lu jëm ci nguurug Axasya

¹ Waa Yerusalem nag fal buur Axasya, doomam ja gëna tuut, mu wuutu ko, ndax fekk na mboolem ay magam, gàngooru yàqkat ga àndoon ak Arab ya dikk ca dal ba, rey leen. Noonu la Axasya doomu Yexoram faloo buurub Yuda.

² Ñaar fukki at ak ñaar la Axasya amoon, ba muy falu buur, te menn at la nguuru fa Yerusalem. Atalyaa mooy yaayam, sëtub Buur Omri.

³ Moom itam tàñki waa kër Axab la topp, ndax yaayam moo doon xelal, di ko xiir ci jëf ju bon.

[†] **21.17 Axasya** ak Yowaxas, kenn ki la.

⁴ Li Aji Sax ji ñaawlu la daan def ni waa kër Axab, ndax gannaaw deewug baayam, ñooñoo ko doon xelal, mu dig sànkuteem.

⁵ Seenub digle it la topp, ba ànd ak buurub Israayil Yoram doomu Axab, xarejeek Asayel buurub Siri, ca Ramot Galàdd. Waa Siri jam Yoram.

⁶ Mu walbatiku fajuji fa Yisreel, ndax jam-jam ya ñu ko jam fa Raama, ba muy xareek Asayel buurub Siri. Axasya buurub Yuda nag dem seeti Yoram doomu Axab fa Yisreel ndax jagadeem ja.

⁷ Waaye booba Yàllaa dogal jéllub Axasya jaare ca yoon wa muy dem di seeti Yoram. Ba mu agsee, Yoram la àndal dem seeti Yewu doomu Nimsi ma Aji Sax ji tabboon, ngir mu foq nguurug waa kër Axab.

⁸ Yewu nag nekk ca liggéeyam, ngir sottal àtteb waa kër Axab. Ci biir loolu mu gis jawriñi Yuda ak doomi magi Axasya yay taxawu Axasya. Yewu daldi leen rey.

⁹ Ba loolu amee mu yónnee ñu ko wëral Axasya, ba jàppe ko fa Samari ga mu làqu woon. Ñu indi ko ca Yewu, daldi koy rey. Waaye dencees na ko, ndax booba dañu ne Axasya mooy sëtub Yosafat ma daan jaamoo Aji Sax ji léppi xolam. Gannaaw loolu nag amul woon kenn ku bokk ca kër Axasya ku amoon dooley yor nguur ga.

Atalyaa foqati na nguurug Yuda

¹⁰ Ci kaw loolu Atalyaa yaayu Axasya xam ne doomam ju góor dee na, mu daldi bóom mboolem ku bokk ci askanu nguur gu waa kër Yuda.

¹¹ Teewul Yoseba doomu Buur ju jigéen jàpp Yowas, doomu Axasya ju góor, jële ko ca biir

doomi buur ya ñuy fexee rey, rawale ko. Ci kaw loolu mu boole kook ab nàmpalkatam, dugal cib néegu fanaanukaay. Jigéenub Axasya, Yoseba doomu Buur Yexoram, soxnas Yoyada sarxalkat ba, noonu la làqe Atalyaa, Yowas, ba Atalyaa reyu ko.

¹² Yowas nekk naak ñoom fa kër Yàlla ga, làqu fa juróom benni at, te Atalyaa di nguuru fa réew ma.

23

Yuda fippu na ca kaw Atalyaa

¹ Ca atum juróom ñaareel ma Yoyada sarxalkat ba moo takku fitam, daldi woo njiiti téeméri dag yii ci kóllère gu ñu fasook moom: Asaryaa doomu Yeroxam ak Ismayel doomu Yoxanan ak Asaryaa doomu Obedd ak Maaseya doomu Adaya ak Elisafat doomu Sikkri.

² Ñu wër Yuda, woo Leween ña, ñu bàyyikoo mboolem dëkki Yuda, woo ña jiite seeni kër maam ca Israayil, ñu bokk dajesi fa Yerusalem.

³ Ci kaw loolu mbooloo ma mépp fasoo ak buur ba kóllère fa kër Aji Sax ji. Yoyada ne leen: «Yowas a ngii kat, di doomu Buur, te moo wara nguuru noonee ko Aji Sax ji waxe woon ci mbirum doomi Daawuda.

⁴ Li ngeen di def mooy lii: Yeen sarxalkat yeek Leween ñi aye liggéey bés sub Noflaay, na seen xaa-jub ñetteel fée tewoo wattu bunt yi.

⁵ Beneen xaajub ñetteel ba nekk ca kër buur, xaajub ñetteel ba ca des féete fa buntub Fondmaa ba. Mbooloo mi mépp nag nekk ci ëtti kër Aji Sax ji.

⁶ Bu kenn dugg ci kër Aji Sax ji, xanaa sarxalkat yeek Leween ña fay liggéey. Ñooñu ñoo fay dugg, ndax dees leena sellal. Waaye mboolem askan wi ci des nañu dégg ndigalu Aji Sax ji.

⁷ Leween ñiy dar Buur, nañu ko fege wet gu nekk, ku nekk njàbb ngànaayam. Képp ku jëm ci kër gi, dees koy rey. Àndleen ak Buur ak fu mu mana jëm.»

⁸ Ci kaw loolu Leween ña ak Yuda gépp def mboolem la leen Yoyada sarxalkat ba sant. Ku nekk ànd ak say nit, ña aye bésub Noflaay ak ña wàcc bésub Noflaay, ndax Yoyada sarxalkat ba noppalul genn kuréel.

⁹ Ba loolu amee, Yoyada sarxalkat ba jox njiiti kuréli téeméer ya, xeej yaak pakki Buur Daawuda ya nekkoon ca biir kër Yàlla ga.

¹⁰ Mu taxawal nag kuréel gépp, ku nekk njàbb ngànaayam, ñu dare kër Yàlla ga ak sarxalukaay ba, wetu ndijoor ba wetu càmmoñ, ngir yéew buur ba.

¹¹ Ñu génne doomu buur ba nag, solal ko mbax-anam buur, jox ko kayitu doxalinu nguur ga. Ci kaw loolu Yoyada ak doomam yu góor fal ko buur, diw ko diwug pal, ñu daldi tàccu, ne: «Guddaluw fan, Buur!»

Bóom nañu Atalyaa

¹² Ba Atalyaa dégge coowal mbooloo may daw aka kañ buur ba, daa àgg ca mbooloo ma, fa kër Aji Sax ji.

¹³ Mu xool, yem ci buur ba taxaw fa kenoom ga, ca bunt ba, kilifay xarekat yaak boroom liit ya dar Buur, waa réew ma mépp di bànnexooka wal liit ya, woykat ya yor jumptukaayi xumbéen ya, jiite woy

ya. Atalyaa nag ne tareet ay yéreem ndaxu naqar, daldi ne: «Wor am naay, wor am na!»

¹⁴ Ci kaw loolu Yoyada sarxalkat ba yebal njiiti kuréli téeméer ya, kilifay gàngoor ga, ne leen: «Génneleen ko làng gi, te ku ko topp, dees koy jam saamar, mu dee.» Fekk na Yoyada ne buñu ko rey ci biir kër Aji Sax ji.

¹⁵ Ba mu ko defee ñu teg ko loxo. Ba mu demee ba àgg kër buur, bay tollook fa fas yay dugge, foofa lañu ko reye.

Yoyada indi na ay coppite

¹⁶ Ba loolu amee Yoyada digoo kóllère diggan-teem moom ak askan wépp ak Buur, ngir ñu doon ñoñi Aji Sax ji.

¹⁷ Ci kaw loolu waa réew ma mépp ànd dem ca kër ga ñuy jaamoo Baal. Ñu màbb ko; ay sarxalukaayam ak jëmme nataalam, ñu tas; Matan, sarxalkatu Baal ba, ñu rey ko ca kanam sarx-alukaay ya.

¹⁸ Ci biir loolu Yoyada teg wattub kër Aji Sax ji ci loxoy sarxalkat yiy Leween. Daawuda moo defoon ñooñu ay kuréel ci kër Aji Sax ji, ngir ñuy joxe saraxi rendi-dóomali Aji Sax ji, noonee ñu ko binde ci yoonu Musaa, te ñu war koo def ci biir bânneex aki woy, na ko Daawuda diglee woon.

¹⁹ Mu taxawal nag fara bunt ya ca bunti kër Aji Sax ji, ba ku sobewu ci lu mu mana doon, du dugg.

²⁰ Ba loolu amee mu dellu woo njiiti téeméri nit yaak garmi yaak kàngam ya yilif askan wa. Mu jële Buur kër Aji Sax ji, ñu jaare nag ca buntub Kaw ba, ba àgg kër buur, daldi koy toogal ca ngànguney nguur ga.

²¹ Waa réew mépp di bànnéexu. Péey ba am jàmm ndax la ñu jam Atalyaa saamar ba mu dee.

24

Yowas defaraat na kër Yàlla ga

¹ Juróom ñaari at la Yowas amoon ba muy falu buur. Ñeent fukki at la nguuru fa Yerusalem. Yaayam mooy Cibya ma cosaanoo Beerseba.

² Giiru dundu Yoyada sarxalkat ba, li Aji Sax ji rafetlu la Yowas daan def.

³ Yoyada nag moo ko jëlal ñaari jabar, mu am ca doom yu góor ak yu jigéen.

⁴ Gannaaw gi, xelum Yowas nekk ci yeesal kër Aji Sax ji.

⁵ Mu woo sarxalkat ya ak Leween ña, ne leen: «Wërleen dëkki Yuda, ngeen jële ci mboolem Israayil, xalis bi doy cim at, ngir jagal seen kër Yàlla. Yeen nag, defleen lu gaaw ci mbir moomu.» Ba loolu amee taxul Leween ña def lu gaaw.

⁶ Buur daldi woolu Yoyada, sarxalkat bu mag ba, ne ko: «Ana lu waral sàkkuwuloo ci Leween ñi, ñu jëleji Yuda ak Yerusalem galag bi Musaa jaamu Aji Sax ji ak mbooloom Israayil laaj, ngir xaymab ndaje mi?

⁷ Ndax kat niti Atalyaa jigéen ju bon ji, ñoo bëtt kër Yàlla gi, te it mboolem juntuukaayi kër Aji Sax ji lañu def ci tuur yi ñuy wax Baal.»

⁸ Buur nag joxe ndigal, ñu sàkk ag gaalu den-cukaay, teg ko fa bunt kër Aji Sax ji ca biti.

⁹ Ci kaw loolu ñu yéene fa Yuda ak Yerusalem, ne ñu indil Aji Sax ji galag ba Musaa jaamub Yàlla ba tegoon Israayil ca màndiŋ ma.

¹⁰ Kilifa yaak askan wa wépp bége ko, daldi indib xaaalis, sànni ca gaal ga ba mu fees.

¹¹ Bu ñu demee ba indil gaal ga caytug buur ga ca loxol Leween ña, bu ñu gisee xaaalis ba bare, bindkatub buur mooy dikk, mook ndawal sarxalkat bu mag ba, ñu sotti gaal ga, jël ko, delloo fa bérebam. Noonu lañu jàppoo bés bu nekk, ba dajale xaaalis bu bare.

¹² Buur ak Yoyada jox ko ña yor liggéey ba tabaxaatub kër Aji Sax ji laaj, ñu jël ay yattkati doj, ak liggéeykati bant, ngir yeesal kër Aji Sax ji, ak itam ay liggéeykati weñ ak xàñar, ngir jagal kër Aji Sax ja.

¹³ Ña yor liggéey ba di liggéey, tabaxaatub kër Yàlla ga jëm kanam ca seeni loxo, ñu daldi yékkati kërug Aji Sax ja, ci dayoy boppam ya ca war, ba gën koo dëgëral.

¹⁴ Naka lañu noppi, daldi indil Buur ak Yoyada, ndesu xaaalis ba, ñu def ca ay jumptukaay ngir kër Aji Sax ji: ndabi liggéeyukaay ak ndabi saraxi rendi-dóomal aki njaq ak jumptukaayi wurus ak xaaalis. Giiru dundu Yoyada gépp, dañoo saxoo woon di jébbal saraxi rendi-dóomal ci kër Aji Sax ji.

¹⁵ Yoyada nag dem na ba màggat, gannaaw ba mu dundee ba doyal aw fan, doora dee ci téeméri atam ak fanweer.

¹⁶ Ba mu ko defee ñu denc ko ca gox ba ñuy wax Kër Daawuda, ca bàmmeli buur ya, ndax lu baax la mu def ca Israayil, ngir Yàlla ak kërug Yàlla.

Yowas dëddu na Aji Sax ji

¹⁷ Gannaaw deewug Yoyada, njiiti Yuda ñoo dikk, sujjóotal Buur, daldi fexe ba Buur dégg seen ndigal.

¹⁸ La ca tegu ñu mujj wacc kër Aji Sax ji seen Yàllay maam, di jaamu ay tuur yu ñuy woowe Asera ak jëmme xërëm. Am sànj nag dal ca kaw Yuda ak Yerusalem ndax seen tooñ googu.

¹⁹ Aji Sax ji yónni ay yonent fa seen biir, ngir delloosi leen fa moom, Aji Sax ji. Ñu femmu leen, te taxul ñu teewlu.

²⁰ Ci kaw loolu noowug Yàlla solu sarxalkat ba, Sàkkaryaa doomu Yoyada. Mu taxaw janook askan wa, ne leen: «Yàlla dafa wax ne: Yeen lu tax ngeen di moy santaaney Aji Sax ji? Dungeen baaxle, ndax yeena wacc Aji Sax ji, mu wacc leen.»

²¹ Ba loolu amee ñu fexeel ko, ba dóor ko ay doj ba mu dee ca ndigalal Buur, ca èttub kër Aji Sax ji.

²² Noonu la Buur Yowas ñàkka bàyyee xel, ngor ga Yoyada baayu Sàkkaryaa jëflantee woon ak moom, ba rey doomam. Ba Sàkkaryaa di waaja dee nag da ne: «Yal na Aji Sax ji gis te sàkku ag pey.»

²³ Ba at ma deewee, gàngooru Siri moo song Yowas xare. Ñu dikk ba Yuda ca Yerusalem, daldi faat mboolem kàngami askan wa, dajale cèxëtoo ma mépp, yónnee ko seen buur ca Damaas.

²⁴ Nit ñu néew déy la gàngooru Siri indi woon, waaye Aji Sax ji moo teg ci seen loxo gàngooru Yuda gu takku lool, ndax waa Yuda ñoo wacc Aji Sax ji seen Yàllay maam. Yowas nag, noonu la ko waa Siri jottalee ay mbugal.

²⁵ Ba ko waa Siri wonee gannaaw, bàyyee ko mitit yu tar, ay surgay boppam ñoo ko fexeel, ndax

la mu jël bakkanu doomu Yoyada sarxalkat ba. Ca kaw lalam lañu ko bóome, denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda, te dencuñu ko ca bàmmeele buur ya.

²⁶ Ña fexeel Yowas nag ñoo di Sabàdd ma yaayam dib Amoneen bu ñuy wax Simeyat, ak Yewosabàdd ma yaayam di Mowabeen bu ñuy wax Simrit.

²⁷ Lu jëm ci doomi Yowas yu góor ak barewaayu àtte ya dal ca kawam ak defaraatub kër Yàlla ga, ma nga noonu ñu bind ca faramfàcceb téereb buur ya. Amaciya doomam moo falu buur, wuutu ko.

25

Lu jëm ci nguurug Amaciya

¹ Ñaar fukki at ak juróom la Amaciya amoon ba muy falu, te ñaar fukki at ak juróom ñeent la nguuru fa Yerusalem. Yaayam moo doon Yowadan ma cosaano Yerusalem.

² Def na njub gi Aji Sax ji rafetlu, waaye defewu ko pastéefu xol bu mat sèkk.

³ Ba nguur ga demee ba dögër ñeel ko, moo bóom jawriñam ña bóomoon Buur baayam.

⁴ Waaye seeni doom, bóomu leen, ngir dëppook la ñu bind ci téereb yoonu Musaa, te Aji Sax ji santaane ko, ne: «Deesul rey baay ndax doom te deesul rey doom ndax baay. Nit ku nekk, bàkkaar boppam lees koy reye.»

⁵ Ci kaw loolu Amaciya woo Yuda, ñu daje, mboolem góori Yuda ak Beñamin, mu topp na ñu bokke seeni kër maam, tàbbal leen noonu ay njiiti kuréli junni ak njiiti kuréli téeméer. Mu lim leen, dale ca góor ña am ñaar fukki at jëm kaw, ña mu

leen gisal di ñetti téeméeri junniy (300 000) góor ñu xare war, te ñu mane ab xeej akub pakk.

⁶ Mu boole ca jël téeméeri junniy (100 000) ñeyi xarey Israayil ñu am doole, fey leen lu wara tollook ñetti junni kiloy xalis ak liibar (3 500).

⁷ Ba loolu amee genn góorug Yàlla dikk ba ca moom ne ko: «Buur, bu gàngooru Israayil ànd ak yaw, ndax Aji Sax ji àndul ak Israayil, àndul ak kenn ci Efraymeen ñi.»

⁸ Soo àndee ak ñoom dem déy, defal loo man te góor-góorlu ca xare ba, Yàlla moo lay daane fa kanam noon ba, ndax Yàllaa mana walloo, moo mana daaneel.

⁹ Amaciya ne góorug Yàlla ga: «Ana lees di def nag ak ñetti junniy kiloy xalis ak genn-wàll (3 500) yi ma fey gàngoori Israayil?» Góorug Yàlla ga ne ko: «Aji Sax ji man na la may lu ko ëpp fuuf.»

¹⁰ Ba loolu amee Amaciya beddi gàngoor ga ko fekksi te bawoo fa Efrayim, ngir ñu ñibbi. Seen xol nag tàng lool ca Yuda, ñu ñibbee xol bu tàng.

¹¹ Ba mu ko defee Amaciya takku fitam, jiite gàngooram, dem xuru Xorom wa, rey fa fukki junniy niti Seyir.

¹² Neneen fukki junni ca ñoom, Yudeen ña jàpp leen ñuy dund, ñu yéege leen ci aw doj ba ca kaw. Ca njobbaxtalu doj wa lañu leen sànnée, ñu rajaxoo, ñoom ñépp.

¹³ Niti gàngoor ga Amaciya waññi woon, ba ànduñook moom ca xare ba nag, ca dëkki Yuda lañu dalandoo, dale ca Samari ba Bet Oron. Bóom nañu ca ñoom ñetti junni, boole ca sèxëtoo cèxëtoo mu réy.

¹⁴ Ndeke ba Amaciya ñibbisee, gannaaw ba mu dumaa Edomeen ña, ay yàllay waa Seyir la indaale, sampal leen boppam, ñu taxawe ay yàlla; ñoom lay sujjóotal, ñoom lay taalal cuuraay.

¹⁵ Ba loolu amee sànjum Aji Sax ji tàkkal Amaciya, mu yebal fa moom ab yonent, yonent ba ne ko: «Ana looy toppe yàllay askan wu xettaliwul ay ñoñam, ba jële leen ci say loxo?»

¹⁶ Naka lay wax ak moom, Amaciya dog ko, ne ko: «Kuy xelal buur lanu la def xanaa? Na doy! Ana looy indile sa bopp ay dóor?» Yonent ba noppi. Gannaaw loolu mu ne: «Xam naa ne Yàlla moo la nara sànk, ndax yaa def lii, te dëgguloo samab digle.»

¹⁷ Gannaaw ba Amaciya buurub Yuda diisoo ak ñi koy xelal, dafa yónnee ca buurub Israayil Yowas doomu Yowaxas doomu Yewu. Mu ne ko: «Dëkk naa la, dikkal, nu jàkkaarloo!»

¹⁸ Yowas buurub Israayil yónnee Amaciya buurub Yuda tontam, ne ko: «Ndég ga ca Libañ moo yónnee woon ca garabu seedar gu mag ga ca Libañ, ne ko: “Sa doom jii, may ko sama doom jabar.” Ci kaw loolu rabu àllu Libañ jaare fa, dëggaate ndég ga.

¹⁹ Nee nga xanaa du yaa duma Edom, ba tax nag sam xel jay la, nga di ko damoo. Léegi nag tee ngaa toog sa kër? Ana looy dугge ci jote buy indi ay wu lay daane, yaw, daanewaale Yuda?»

²⁰ Amaciya nag faalewul wax jooju, te Yàlla moo dogal loolu, ngir teg ko ciy loxo, ndax yàllay Edom ya ñu toppoon.

²¹ Gannaaw loolu Yowas buurub Israayil jóg; ñu jàkkaarloo mook Amaciya buurub Yuda, ca Bet

Semes ga ca Yuda.

²² Ba mu ko defee muy jéllu Yuda fa kanam Israayil. Waa Yuda tasaaroo, ku nekk ñibbi ca sab xayma.

²³ Yowas buurub Israayil nag jàpp buurub Yuda, Amaciya doomu Yowas doomu Yowaxas, ca Bet Semes. Gannaaw loolu mu yóbbu ko Yerusalem, daldi màbb tata ja, la ko dale buntu Efrayim ba ca buntu Ruq ba, muy ñeenti téeméeri xasab.

²⁴ Ci biir loolu wurus waak xalis baak mboolem juntu kaay ya nekkoon ca kër Yàlla, ca loxol Obedd Edom ak ca denci kër buur, mu jël lépp, boole ca nit ñu mu jàpp, daldi dellu Samari.

²⁵ Amaciya doomu Yowas buurub Yuda dund na fukki at ak juróom gannaaw deewug buuru Israayil Yowas doomu Yowaxas.

²⁶ Li des ci mbiri Amaciya, yu njëkk yaak yu mujj ya, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Buuri Yuda ak Israayil.

²⁷ La dale jant ba Amaciya dëddoo Aji Sax ji, ca la ko ay nit lalal pexe ca Yerusalem, mu daw dem Lakis, ñu yónnee dabi ko ca Lakis. Foofa lañu ko reye.

²⁸ Ba mu ko defee, ay fas lañu yóbbuoo néew ba, denci ko fa ay maamam, ca dëkk ba, ca Yuda.

26

Lu jëm ci nguurug Osiyas

¹ Askanu Yuda gépp nag ñoo jël Osiyas*, fekk mu am fukki at ak juróom benn, ñu fal ko buur, mu wuutu baayam Amaciya.

* **26.1 Osiyas** mooy Asaryaa ba tey.

² Moom moo tabax Elat, te moo ko delloowaat ci nguuruug Yuda, gannaaw ba Buur Amaciya saayee, fekki ay maamam.

³ Fukki at ak juróom benn la Osiyas amoon, ba muy falu buur, te nguuru na juróom fukki at ak ñaar ca Yerusalem. Yaayam mooy Yekolyaa ma cosaanoo Yerusalem.

⁴ Muy def li Aji Sax ji rafetlu, mboolem noonee ko Amaciya baayam daan defe.

⁵ Yàlla la daan wut ca janti Sàkkaryaa ma doon boroom xam-xam ci peeñuy Yàlla. Jant ya mu dee jaamu Aji Sax ji, Yàlla nag may na ko ndam.

⁶ Moo dem xarejeek waa Filisti, bëtt tatay dëkk ba ñuy wax Gaat ak tatay Yabne ak tatay Asdodd, te moo tabax ay dëkk ca diiwaanu Asdodd ak ca yeneen goxi Filisti.

⁷ Yàlla nag jàppale ko ca jàankoontem ak waa Filisti ak ca Arab ya dëkke Gurbaal ak ca Mewuneen ña.

⁸ Amoneen ña ñoo daan fey Osiyas ab galag. Ci kaw loolu turam law ba ca wetu Misra, ndax doole ju bare lool ja mu mujj am.

⁹ Osiyas moo tabax ay tata ca Yerusalem, ca kaw buntu Ruq ba ak ca kaw buntu Xur wa ak fa tatay dëkk ba jàdde, yépp, mu dàbbali leen.

¹⁰ Tabax na it ay tata ca màndiŋ ma, te gas na teen yu bare, ndax jur gu bare la amoon, ak itam ay beykat ca suufi tund ya ak ca joor ga, ak ay surgay tóokëri reseñ ca kaw tund ya ak ca tool yu nangu ya, ndax ku bëggoon mbey la.

¹¹ Mbooloom xarekat ma Osiyas amoon, te ñuy góor ñu xare war, ay gàngoor lañu def, ñu waññ leen ca limeefub Yewel, bindkat ba, ak Maaseya,

jawriñ ja ca topp, lépp ca njiital Anaña, kenn ca kàngami Buur.

¹² Mboolem ña jiite seeni kër maam te ñeyu xare ya nekk ca seen kilifteef, ñaari junni ak juróom benni téeméer (2 600) lañu.

¹³ Ñoo yoroon gàngooru xarem ñetti téeméeri junneek juróom ñaar ak juróomi téeméeri (307 500) nit ñuy xaree doole ak njàmbaar, ngir jàppale Buur cib noon.

¹⁴ Osiyas waajalal leen, gàngooru xare ga gépp, ay pakk aki xeej ak mbaxanay xare ak kiiraayi yaram ak ay xalaaki fitt ak doji mbaq.

¹⁵ Ci biir loolu mu sàkklu fa Yerusalem ay jumtukaayi xare yu xareñ yu nitu xarala sàkk, ngir ñu tege ca kaw tata ya ak ca ruqi tata ya, ngir ñu di ca sànnée ay fitt ak doj yu mag. Aw turam nag law a law ba sore, ndax ndimbal lu yéeme la ko dikkal, ba mu bare doole.

¹⁶ Ba mu amee noonu doole nag, xolub réy-réylu moo ko dugg, ba sànkute dëgmal. Ci biir loolu mu doge worma Yàllaam Aji Sax ji, daldi dugg ca biir kër Aji Sax ji, ngir taal cuuraay ca sarxalukaayu cuuraay ba.

¹⁷ Ba loolu amee Asaryaa sarxalkat ba dugg topp ko, ànd ak yeneen juróom ñett fukki sarxalkati Aji Sax ji, di nit ñu jàmbaare.

¹⁸ Ñu taxaw janook Buur Osiyas, ne ko: «Du yaw Osiyas la taalal Aji Sax ji cuuraay ñeel, ndax ñi mu ñeel ñoo di sėti Aaróona yi ñu sellal, ngir taalub cuuraay. Génnal kër gu sell gi, ndax fecci nga worma, te du la jural teraanga ju bawoo fa Aji Sax ji Yàlla.»

¹⁹ Osiyas daldi sànju, ak and ba mu nara taale cu-

uraay ca loxoom. Naka la sànju ca kaw sarxalkat ya, jàngoroy ngaana jekki focci ca jë ba, fa kanam sarxalkat ya, fa wetu sarxalukaayu cuuraay ba.

²⁰ Ba ko njiital sarxalkat ya Asaryaa ak mboolem sarxalkat ya ca des xoolee, gisuñu lu moy ngaana ga ca jë ba. Ñu fuuge ko foofa, moom it mu gaawtoo génn, ndax na ko Aji Sax ji duma.

²¹ Ngaana la Buur Osiyas nekke ba kera bés ba mu deewee. Ci néeg bu ñu ko ber la mujj dëkk, ndax ngaana ga ko dal, ba tax ñu génne ko ca ña saña teew fa kër Aji Sax ji. Ba loolu amee doomam Yotam jiite kër buur, yor kilifteefu askanu réew ma.

²² Li des ci mbiri Osiyas, yu njëkk yaak yu mujj ya, yonent ba Esayi doomu Amocc moo ko bind.

²³ Gannaaw gi, Buur Osiyas saay, fekki ay maamam, ñu denc ko fa weti maamam ya, ca toolub robukaayu buur ya, ndax dañu ne gaana la, ba tax denceesu ko ca bàmmeele buur ya. Yotam doomam moo falu buur, wuutu ko.

27

Lu jëm ci nguurug Yotam

¹ Yotam amoon na ñaar fukki at ak juróom ba muy falu, te nguuru na fukki at ak juróom benn ca Yerusalem. Yaayam mooy Yerusa doomu Cadog.

² Muy def li Aji Sax ji rafetlu; mboolem na Osiyas baayam daan defe la daan defe. Waaye nag dug-gul ca kër Aji Sax ji. Teewul nag askan wa di defug yàqute ba tey.

³ Moom moo tabax buntu kër Aji Sax ja féete bëj-gànnar, te tata ba ca tundu Ofel, tabax na ca lu bare.

⁴ Ay dëkk it tabax na ko ca tundi Yuda, te gott ya, tabax na ca kër yu tata wër ak seeni sooroor.

⁵ Moom it moo xareek buurub Amoneen ña, duma leen, ba Amoneen ña jox ko atam fanweeri barigoy xalis ak ñeent, ak fukki barigoy bele ak benn; lors it, fukki barigo ak benn. Loolu la ko Amoneen ña indil atam, indilaatal ko ko ca déwén sa, indilatil ko ko ca déwén-jéeg sa.

⁶ Yotam mujj na am doole, ndax pastéef ga mu daan doxe fa kanam Yàllaam Aji Sax ji.

⁷ Li des ci mbiri Yotam ak mboolem ay xareem ak ay jëfinam, ma nga binde ca téere ba ñu dippee Buuri Israayil ak Yuda.

⁸ Amoon na ñaar fukki at ak juróom ba muy falu, te nguuru na fukki at ak juróom benn ca Yerusalem.

⁹ Gannaaw gi, Buur Yotam saay, fekki ay maa-mam, ñu denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Axas doomam moo falu buur, wuutu ko.

28

Lu jëm ci nguurug Axas

¹ Ñaar fukki at la Axas amoon ba muy falu buur. Nguuru na fukki at ak juróom benn ca Yerusalem, waaye deful li Aji Sax ji rafetlu, na ko maamam Daawuda baaxoo woon.

² Ca tãnki buuri Israayil la topp. Ay jëmme weñ gu ñu xelli sax, móollu na leen, ngir tuur yi ñuy wax Baal.

³ Moo taal cuuraay ca xuru Ben Inom. Doomam yu góor sax def na leen sarax, lakk leen ngir tuur ya, di roy ñaawtéfi xeet ya Aji Sax ji dàqoon ngir bànni Israayil.

⁴ Rendi nay sarax, taal na cuuraay ca bérebi jaamookaay ya ak ca kaw tund ya ak mboolem ker garab gu naat.

⁵ Aji Sax ji Yàllaam nag teg ko ca loxol buurub Siri, ñu duma ko, jël ca moom mbooloom jaam yu bare, yóbbu leen Damaas. Loxol buurub Israayil itam tegees na ci Axas, mu duma ko duma yu réy.

⁶ Buurub Israayil Peka doomu Remalya rey na ca Yuda, ci benn bés, tééméer ak ñaar fukki junniy (120 000) nit, ñépp di ñeyi xare, ndax ñoo wacc Aji Sax ji seen Yàllay maam.

⁷ Sikkri jambaaru Efrayim itam moo rey Maaseya doomu Buur ak Asrikam fara kër buur ak Elkana bummeem.

⁸ Bànni Israayil nag jàpp ca seen bokki Yudeen ña ñaari tééméeri junniy (200 000) jigéen ak gone yu góor ak yu jigéen. Alal ju bare itam, jële nañu ko ca ñoom, yóbbu ko Samari.

⁹ Foofa ca Samari nag, ab yonentu Aji Sax ji ma nga fa woon, ñu di ko wax Odedd. Moo dikk dajeeek gàngooru xare gay ñibbisi Samari. Mu ne leen: «Seen Yàllay maam Aji Sax jaa ngii sànju ci kaw Yuda, ba teg leen ci seen loxo, waaye xadar ju àkki ba asamaan ngeen leen faxase.

¹⁰ Léegi nag, waa Yuda ak Yerusalem ngeen ne seeni jaam ngeen leen di def, góor ak jigéen? Yeen itam déy, xanaa tooñuleen seen Yàlla Aji Sax ji?

¹¹ Dégluleen ma fii nag! Dellooleen mbooloom jaam yi ngeen jàpp, jële leen ca seen bokki Yudeen, ndax kat tàngooru sànjum Aji Sax jaa ngi leen di yoot.»

¹² Ba loolu amee ñenn ca njiiti Efraymeen ña; Asaryaa doomu Yoxanan ak Berekyaa doomu

Mesilemot ak Esekiyas doomu Salum ak Amasa doomu Xadlay, ñoo jóg jàkkaarlook mbooloo ma jóge ca xare ba.

¹³ Ñu ne leen: «Buleen fi indi mbooloom jaam yi, ndax tooñ Aji Sax ji lay doon ci nun. Dangeena nara yokk sunuy bàkkaar ak sunuy tooñ, te sunuy tooñ xasa bare, ba tàngooru sànj di yoot Israayil?»

¹⁴ Ci kaw loolu boroom ngànnay ya yiwi jaam ya, joxe cëxëtoo ma fa kanam njiit ya ak mboolem ndaje ma.

¹⁵ Góor ña ñu jota lim seeni tur nag daldi jël jaam ya. Ña ca def yaramu neen, ñu wodde leen ca yérey cëxëtoo ma. Dañu leena solal yére aki dàll, may leen ñu lekk, naan, diw leen, ña ca néew doole ñépp, ñu waral leen ay mbaam, daldi leen yóbbu Yeriko, dëkkub tàndarma ya, fa seeni bokk. Gannaaw loolu ñu dellu Samari.

¹⁶ Jant yooyu la Buur Axas yeble fa buuru Asiri, ngir ñu wallu ko.

¹⁷ Booba Edomeen ñaa dikkaatoon, duma Yuda, jàpp ca ay jaam.

¹⁸ Waa Filisti itam songoon nañu dëkk ya ca suufi tundi Yuda ak bëj-saalumu Yuda. Jotoon nañoo nangu ba sance Bet Semes ak Ayalon ak Gederot ak Soko aki dëkk-dëkkaanam ak Timna aki dëkk-dëkkaanam ak Gimso aki dëkk-dëkkaanam.

¹⁹ Aji Sax ji moo ko mbugale Yuda ndax Axas buurub Israayil*, ndax jéfam ju épp ja fa Yuda, ak doge ga mu doge Aji Sax ji worma.

²⁰ Ba Tiglaat Pilser buurub Asiri dikkee ca kaw Axas, dooleelsiwu ko, da koo fitnaal.

* **28.19 Israayil** gii ñu wax, mooy Yuda, ni ñu ko faral di woowe ci 2.Jaar-jaar ya.

²¹ Axas wëq kër Aji Sax ji ak kəri buur ak jawriñ ña, jox ko buurub Asiri, te loola amalu ko benn njariñ.

²² Buur Axas moomu, ca janti fitnaam jooju la gënatee doge Aji Sax ji worma.

²³ Yàllay Damaas ga ko duma, ñoom la defal sarax, te naan: «Gannaaw yàllay buuri Siri ñoo leen di dimbali, ñoom laay sarxalal, ñu dimbali ma.» Waaye yàlla yooyu ñoo indi sànkuteem, moom ak Israayil gépp.

²⁴ Juntukaayi kër Yàlla ga la Axas dajale, dogat juntukaayi kër Yàlla ga, teg ca tëj bunti kër Aji Sax ja, daldi sàkkal boppam ay sarxalukaayi tuur ca mboolem ruqi Yerusalem.

²⁵ Yuda gépp, dëkk ak dëkk, def na fa ay bérebi jaamookaay yu ñuy taalale yeneen yàlla cuuraay, ba merloo Aji Sax ji Yàllay maamam ya.

²⁶ Li des ciy mbiram aki jëfinam yu njëkk yaak yu mujj ya, ña nga binde ca téere ba ñu dippee Buuri Yuda ak Israayil.

²⁷ Gannaaw gi, Buur Axas saay, fekki ay maa-mam, ñu denc ko ca dëkk ba, ca Yerusalem, waaye dencuñu ko ca bàmmeele buuri Israayil. Esekiyas doomam moo falu buur, wuutu ko.

29

Esekiyas setal na kër Yàlla ga

¹ Esekiyas ci ñaar fukki atam ak juróom la falu buur, te nguuru na ñaar fukki at ak juróom ñeent, ca péeyu Yerusalem. Yaayam nag mooy Abya doomu Sàkkaryaa.

² Muy def li Aji Sax ji rafetlu, mboolem noonee ko Daawuda maamam daan defe.

³ Moom moo ubbi bunti kër Aji Sax ji, defaraat leen, ca atum ndoortel nguuram, ca weer wu njëkk wa.

⁴ Ci kaw loolu mu woolu sarxalkat yaak Leween ña, ñu daje ca péncum penku ba.

⁵ Mu ne leen: «Yeen Leween ñi, dégluleen ma. Sanguleen-set léegi te sellal seen kër Yàllay maam yi, Aji Sax ji, te ngeen jële jépp sobe fi néeg bu sell bi.

⁶ Ndax kat sunuy maam a fecci worma, ñoo def lu sunu Yàlla Aji Sax ji ñaawlu. Ñoo ko wacc, walbati seen kanam, fuuylu màkkaanu Aji Sax ji, wone gannaaw.

⁷ Ñoo tëj bunti mbaarur kër Yàlla ga, fey làmp ya; cuuraay, taalatuñu ko, saraxi rendi-dóomal joxeetuñu ko fi néeg bu sell bi, ñeel Yàllay Israayil.

⁸ Moo tax sànjum Aji Sax ji dal ci kaw Yuda ak Yerusalem, ba mu def leen misaal mu daw yaram mu ñuy muslu, ni ngeen ci tege seen bëti bopp.

⁹ Moo tax it sunuy maam ay saamar daan leen; sunuy doom, góor ak jigéen, ak sunuy jabar dugg njaam ndax loolu.

¹⁰ Léegi nag sama xol laa yéenee fasoo kóllère ak Aji Sax ji Yàllay Israayil, ngir mu moyale nu sawaras sànjam.

¹¹ Kon nag soppe yi, buleen sàggan, ndax yeen la Aji Sax ji tànn, ngir ngeen taxaw fi kanamam, di ko liggéeyal, di ay liggéeykatam, te di ko taalal cuuraay.»

¹² Ba mu ko defee Leween ña jóg. Ña bokk ca Keyateen ña di Maxat doomu Amasay ak Yowel

doomu Asaryaa; ña bokk ca Merareen ña di Kis doomu Abdi ak Asaryaa doomu Yewalelel; ña bokk ca Gersoneen ña di Yowax doomu Simma ak Eden doomu Yowax;

¹³ ña sètoo ca Elicafan di Simri ak Yewel; ña sètoo ca Asaf di Sàkkaryaa ak Mataña;

¹⁴ ña sètoo ca Eman di Yexyel ak Simey; ña sètoo ca Yedutun di Semaya ak Usyel.

¹⁵ Ñu woo seeni bokk nag, ñu daje, sangu-set, daldi dikk, na ko Buur santaanee, ak na ko kàdduy Aji Sax ji tegtalee, ngir setal kër Aji Sax ja.

¹⁶ Sarxalkat ya dugg ca biir kër Aji Sax ja, ngir setal ko. Ñu daldi dindi mboolem sobe ju ñu fekk ca biir kër Aji Sax ja, yóbbu ko ca èttu kër Aji Sax ja, Leween ña jële ko fa, génne ca biti, sànni ko ca xuru Sedoron.

¹⁷ Benn fan ca ndoortel weeru at ma lañu tàmbalee sellal. Juróom ñetti fan ca weer wa, ñu agsi ca mbaaru néeg bu mag bu Aji Sax ja. Ñu teg ca sellal kër Aji Sax ja ci yeneen juróom ñetti fan, ca fukki fan yaak juróom bennu ndoortel at ma, ñu sotal.

¹⁸ Ba loolu amee ñu dem ba ca Buur Esekiyas, ne ko: «Setal nanu kër Aji Sax jépp, ba ca sarxalukaayu rendi-dóomal ba ak mboolemi juntukaayam ak taabal ja mburum teewal may tege ak mboolemi juntukaayam.

¹⁹ Mboolem juntukaay ya Buur Axas xalaboon ca nguugurug ñàkke wormaam, delloo nanu ko, sellal ko. Ma nga noonu fa kanam sarxalukaayu Aji Sax ji.»

²⁰ Buur Esekiyas teela xëy, woolu kàngami dëkk ba, daldi jubal kër Aji Sax ja.

²¹ Ñu yóbbu juróom ñaari yëkk ak juróom ñaari kuuy yu mag ak juróom ñaari kuuy yu ndaw ak juróom ñaari sikket, ngir saraxu póotum bàkkaar, ci wàllu nguur gi ak kër gu sell gi ak waa Yuda. Buur nag ne sėti Aaróona yay sarxalkat ya, ñu joxe sarax yooyu ca sarxalukaayu Aji Sax ja.

²² Ñu daldi rendi nag ya, sarxalkat ya jël deret ja, wis-wisal ko ca sarxalukaay ba. Gannaaw loolu ñu rendi kuuy yu mag ya, wis-wisal deret ja ca sarxalukaay ba. Gannaaw loolu ñu rendi kuuy yu ndaw ya, wis-wisal deret ja ca sarxalukaay ba.

²³ Ba loolu amee ñu indi sikketi póotum bàkkaar ya fa kanam Buur ak ndaje ma, ñu teg sikket ya seeni loxo.

²⁴ Sarxalkat ya daldi rendi sikket ya, def seen deret saraxu póotum bàkkaar ca sarxalukaay ba, sotti ko ca, ngir jote ko mboolem Israayil, ndax mboolem Israayil la Buur tudde saraxu rendi-dóomal ba ak saraxu póotum bàkkaar ba.

²⁵ Ci kaw loolu mu taxawal Leween ña ca kër Aji Sax ji, aki tabala aki riiti aki xalam. Loolu dëppook santaaneb Daawuda ak Gàdd boroom peeñu ba ak Natan yonent ba, te di santaane bu bawoo fa Aji Sax ji, ay yonentam jottali ko.

²⁶ Leween ña nag taxaw ak jumtukaayi xumbéeni Daawuda ya, ñook sarxalkat yaak liit ya.

²⁷ Esekiyas joxe ndigal ne ñu joxe ca sarxalukaay ba saraxu rendi-dóomal ba. Naka lañu tàmbali rendi-dóomal ba, jàngi Aji Sax ja tàmbali, ànd ak liit ya ak jumtukaayi xumbéeni Daawuda buurub Israayil.

²⁸ Ndaje mépp sujjóot, woy yay jib, liit ya jolli, ba saraxu rendi-dóomal bépp sotti.

²⁹ Ba rendi-dóomal ba noppee, Buur ak mboolem ña ànd ak moom sukk, daldí sujjóot.

³⁰ Gannaaw loolu Buur Esekiyas ak jawriñ ña ne Leween ña, ñu sàbbaale Aji Sax ji, kàdduy Daawuda yaak Asaf boroom peeñu ba. Mbég mu réy lañu sàbbaale, daldi sujjóot.

³¹ Esekiyas teg ca ne mbooloo ma: «Léegi nag, ba ngeen sangoo-set*, Aji Sax ji jagoo leen, dikkleen indi saraxi jur yeek saraxi canti biir jàmm ci kër Aji Sax ji.» Ndaje ma indi ay saraxi jur ak saraxi canti biir jàmm, mboolem ña am yéeney xol bu ni tollu it, indi ay saraxi rendi-dóomal.

³² Ba loolu amee limu saraxi rendi-dóomal ya ndaje ma indi di juróom ñaar fukki (70) jur gu gudd, ak téeméeri (100) kuuy yu mag, ak ñaari téeméeri (200) kuuy yu ndaw, loolu lépp di rendi-dóomal bu ñeel Aji Sax ji.

³³ Yeneen sarax yu sell ya ñu def di juróom benni téeméeri (600) yëkk ak ñetti junniy (3 000) gàtt.

³⁴ Xanaa sarxalkat ya daal ñoo néewoon ba manuñoo fees juri saraxi rendi-dóomal ba bépp. Seen bokki Leween ña dimbali leen ca, ba liggéey ba sotti, ba sarxalkat ya ca des sangu-set, ndax Leween ña ñoo gënoona yebu sarxalkat ya ci sanguji-set.

³⁵ Saraxi rendi-dóomal ya bare woon na, te bokkewul ak nebbonu saraxi canti biir jàmm ya ak saraxi tuuru yay ànd ak rendi-dóomal ya. Noonu lañu taxawalaate liggéeyub kër Aji Sax ja.

* **29.31 sangu-set:** seetal ci 29.24.

³⁶ Esekiyas ak askan wa wépp nag ñoo bége la Yàlla defal askan wa, ndax na mbir ma gaawa sottee te waajeesu ko.

30

Esekiyas dekkal na bésub Mucc

¹ Ba mu ko defee Esekiyas yónnee ca mboolem Israayil ak Yuda. Ay bataaxal sax bind na ko giiri Efrayim ak Manase, ngir ñu dikk ca kër Aji Sax ja ca Yerusaleem, ngir amal màggalu bésub Mucc, ñeel Aji Sax ji Yàllay Israayil.

² Fekk na Buur aki jawriñam, ak mboolem ndaje ma féncoo fa Yerusaleem, ba mànkoo ci amal bésub Mucc ca ñaareelu weeru at ma.

³ Manuñu ko woonaa amal ca bésam, ndax sarx-alkat ya sangu-set doyuñu woon, te askan wa dajeejul woon Yerusaleem.

⁴ Mébétum amal bésub Mucc nag di lu Buur ak ndaje ma mépp rafetlu.

⁵ Ci kaw loolu ñu yékkati ab dogal, ngir yéene fa Israayil gépp, dale Beerseba ga ca bëj-saalum, ba Dan ga ca bëj-gànnar, ngir ñu dikk amal fa Yerusaleem, bésub Mucc, ñeel Yàllay Israayil, ndax barewul woon ñu ko sàmm, na ñu ko binde ci yoon.

⁶ Ba loolu amee ndaw ya dem ak ay bataaxal yu tukkee ca Buur aki jawriñam. Ñu yéene ci ndigalal Buur, ca mboolem Israayil ak Yuda, na ko Buur santaanee ne:

«Yeen bànni Israayil, dellusileen ci Aji Sax ji, Yàllay Ibraayma ak Isaaxa ak Israayil, ba mu délsi ci yeen ñi des, te rëcce ca loxoy buuri Asiri.

⁷ Buleen mel ni seeni maam ak seen bokk yi doge Aji Sax ji seen Yàllay maam worma, ba mu

wacce leen sànkute gu daw yaram, ni ngeen ko gise.

⁸ Léegi nag buleen sajju loos na seeni maam. Joxleen Aji Sax ji loxo, te dikk fi kërám gu sell gi mu sellal ba fàww, te ngeen jaamu Aji Sax ji seen Yàlla, ngir sawaras sànjam dèddu leen.

⁹ Ndax kat su ngeen dellusee ci Aji Sax ji, seeni bokk ak seeni doom dinañu dajeek yërmandey ña leen jàpp njaam, te dinañu dellusi fi réew mii, nde Aji Sax ji seen Yàlla mooy boroom yiw ak yërmande, te du leen dèddu, su ngeen dellusee ci moom.»

¹⁰ Noonu la ndaw ya wëre dëkkoo dëkk, ca réewum Efrayim ak Manase, ba fa diiwaanu Sabulon. Nit ña nag di leen reetaan aka ñaawal.

¹¹ Teewul mu am ca Asereen ñaak Manaseen ñaak Cabuloneen ña, ñennat ñu toroxlu, ba dikk Yerusalem.

¹² Fa Yuda itam loxol Yàlla jaare fa, ba may leen genn pastéefu xol, ngir déggal kàddug Aji Sax ji ci jêfe santaaneb Buur ak jawriñ ña.

¹³ Mbooloo mu mag nag daje Yerusalem, ngir amal màggalu Mburu mu amul lawiir, ca ñaareelu weeru at ma, muy ndaje mu réy lool.

¹⁴ Ñu daldi dindi sarxalukaayi tuur ya ca biir Yerusalem, mboolem sarxalukaayi cuuraay ya it, ñu jële leen fa, sànni ca xuru Sedoron.

¹⁵ Fukki fan ak ñeent ca ñaareelu weer wa, ca lañu rendi gàttub bésu Mucc. Ba loolu amee sarxalkat ya ak Leween ña am kersa. Ñu sangu-set, daldi indi ay saraxi rendi-dóomal fa kër Aji Sax ji.

¹⁶ Ci kaw loolu ñu taxaw seen béreb ba ñuy taxawe, na ñu ko aadawoo, te mu dëppook yoonu Musaa, góorug Yàlla ga. Sarxalkat ya nag nangoo

deret ja ca loxol Leween ña, wis-wisal ko ca sarx-alukaay ba.

¹⁷ Booba ñu bare ca mbooloo ma sanguwuñu woon set. Moo tax Leween ña rendi gàtti bésuub Mucc yu mboolem ña setul woon ba manuñoo sellal seen sarax, ñeel Aji Sax ji.

¹⁸ La ëpp ca askan wa it, te ñu bare bokk ca Efraymeen ñaak Manaseen ñaak Isakareen ñaak Cabuloneen ña, setluwuñu woon, waaye lekk nañu ca saraxi bésuub Mucc ba, te loolu dëppoowul ak li ñu bind ci yoon. Waaye Esekiyas moo leen ñaanal, ne: «Aji Sax ji cig mbaaxam, yal na baaxe ag njot

¹⁹ képp ku yeboo xolam ci jaamu Yàlla, Aji Sax ji Yàllay maamam ya, doonte àndul ak cet gi kër gu sell gi laaj.»

²⁰ Aji Sax ji nangul Esekiyas, ba bàyyi askan wa, ñu ànd ak wér.

²¹ Ba loolu amee bànni Israayil ga teew Yerusaleem amal màggalu Mburu mu amul lawiir ci juróom ñaari fan, ànd ceek mbég mu réy. Leween ñaak sarxalkat ya di sàbbaal Aji Sax ji, bés bu nekk, tey jibal jumbukaay yu xumb lool, ñeel Aji Sax ji.

²² Esekiyas nag yokk pastéefu xolu mboolem Leween ña yebu lool ci mbiri Aji Sax ji. Ñu xéewlu ca sarax ya diiru juróom ñaari fan, di joxe saraxi cant ci biir jàmm, tey sant Aji Sax ji seen Yàllay maam ya.

²³ Ci kaw loolu ndaje ma mépp mànkoo ci amal yeneen juróom ñaari fani màggal, ñu amalaat juróom ñaari fani mbég,

²⁴ ndax fekk na Esekiyas buurub Yuda it génneel ndaje ma junniy (1 000) yëkk yu ndaw ak juróom

ñaari junniy (7 000) gàtt, jawriñ ña génneel ndaje ma junniy (1 000) yëkk yu ndaw ak fukki junniy (10 000) gàtt, te fekk na it sarxalkat yu bare sangu-set.

²⁵ Ba mu ko defee ndajem Yuda mépp di bânneexu, ñook sarxalkat ya ak Leween ña, ak mboolem nit ña bawoo Israayil, doxandéem ya jóge réewum Israayil ak ña ca dëkke Yuda.

²⁶ Muy mbég mu réy fa Yerusalem, ndax booba ak la jiitu, ba ca janti Suleymaan doomu Daawuda buurub Israayil, lu ni mel xewul fa Yerusalem.

²⁷ Ci kaw loolu sarxalkat yay Leween ñaanal askan wa barkeb Aji Sax ji, seen baat jib, seen ñaan ga àkki kaw asamaan, fa màkkaanam mu sell.

31

Esekiyas yeesal na liggéeyu kër Yàlla ga

¹ Ba loola lépp jeexee, mboolem bànni Israayil ga fa teew ñoo dem ca dëkki Yuda. Ñu toj tuuri doj ya, gor xer ya ñuy jaamoo Asera tuur ma, màbb bérebi jaamookaay ya ak sarxalukaay yu mboolem Yuda ak diiwaani Beñamin ak Efrayim ak Manase, ba sotal. Gannaaw loolu bànni Israayil gépp dellu seeni dëkk, ku nekk ca gox ba mu séddoo.

² Esekiyas nag tabb kuréli sarxalkat ya ak Leween ña, ku nekk ak kuréelam akub liggéeyam, muy ab sarxalkat mbaa ab Leween, muy itam wàllu saraxi rendi-dóomal, mbaa saraxi cant ci biir jàmm, ak liggéeyu jaamu Yàlla bu jëm ci ay cant aki sàbbaal, ci bunti kër Aji Sax ji.

³ Esekiyas dogal itam wàllu Buur wiy jóge ci alalam ngir saraxi rendi-dóomal; rendi-dóomali suba si ak yu ngon si, ak rendi-dóomal yi ñeel

bési Noflaay ak Terutel weer, ak rendi-dóomali bési ndajey màggal yi, ni ñu ko binde ci téereb yoonu Aji Sax ji.

⁴ Mu daldi wax askan wa dëkke Yerusalem ne leen ñu joxe wàllu sarxalkat yaak Leween ña, ngir ñooñu mana wéetal yoonu Aji Sax ji.

⁵ Naka la kàddu ga law, bànni Israayil gëna indi seen ndoortel meññeef: bele baak biiñ baak diw gaak lem ja, mboollem lu ñu jële ca tool ya. Cérub fukkeelub lépp ne gànñ, ñu indi ko.

⁶ Ci biir loolu waa Israayil ak waa Yuda, ña dëkke dëkki Yuda indi, ñoom itam, céru fukkeelub jur gu gudd gaak gu gàtt ga, ak céru fukkeelub sarax yu sell ya ñu jagleel Aji Sax ji seen Yàlla. Ñu def ko ay jali jal.

⁷ Ca ñetteelu weeru at ma lañu tàmbali jal ya, muy jale ba ca juróom ñaareelu weer wa, ñu sottal.

⁸ Ba loolu amee Esekiyas ak jawriñ ña dikk, ba gis jal ya, ñu daldi sant Aji Sax ji ak Israayil ñoñam.

⁹ Esekiyas nag laaj sarxalkat yaak Leween ña ca mbirum jal yooya.

¹⁰ Asaryaa sarxalkat ba jiite waa kër Cadog ne ko: «Ba ñu tàmbalee indi li ñu ber ci seen ngóob fi kër Aji Sax ji ba tey, nu ngi lekk ba regg, ba desal lu ne gànñ, ndax Aji Sax jee barkeel ñoñam, te ndes wee jale nii.»

¹¹ Esekiyas ne ñu waajal ay néeg ca kër Aji Sax ji. Ñu waajal ko,

¹² daldi def ag màndute, yeb ca yi ñu jébbal Aji Sax ji ak céru fukkeel baak sarax yu sell ya; ka leen ca jiite moo doon Konaña Leween ba, mbokkam Simey topp ca moom.

¹³ Ña yor caytu ga ñoo doon Yexyel ak Asasya ak Naxat ak Asayel ak Yerimot ak Yosabàdd ak Elyel ak Ismakiya ak Maxat ak Benaya, ca njiital Konaña ak rakkam Simey, lépp ca ndigalal Buur Esekiyas, ak Asaryaa ma yilif kër Yàlla ga.

¹⁴ Doomu Imna, Kore Leween ba daan wattu buntub penku ba, moo yoroon saraxi yéene yu Yàlla ya, te moo doon séddale saraxu njébbalub Aji Sax ji ak yeneen sarax yu sella sell.

¹⁵ Ci kilifteefam la Eden nekkoon ak Miñamin ak Yesuwa ak Semaya ak Amarya ak Sekaña, ca dëkki sarxalkat ya. Ñooñoo yoroon ca seen biiri bokk, ñuy mag, di ndaw, séddaleb dund bu dëppoo ak seen kuréli liggéey.

¹⁶ Séddale ba nag, góor ña am ñetti at, jëm kaw ca lañu bokk, ba ca mboolem ñay dem ca kër Aji Sax ji, ngir seen liggéeyi bés ak bés ya méngoo ak seeni dénkaane ak seeni kuréel.

¹⁷ Sarxalkat ya ñu lim, na ñu bokke seeni kër maam itam, ak Leween ña am ñaar fukki at, jëm kaw, séddale ba ñeel na leen, topp na ñu bokke seeni dénkaane ak seeni kuréel

¹⁸ ak itam mboolem ña ñu lim, ñook mboolem seen njaboot gu sew, seeni jabar ak seeni doom, góor ak jigéen ndax pastéef ga ñu yeboo woon ci liggéey bu sell.

¹⁹ Séddale ba ñeel na itam sėti Aaróona yu góor, sarxalkat ya nekkoon ca kaw ga, ca parluy dëkk ya ñu féete; dëkk bu ci nekk, ñu tudd fa ay nit ñu wara joxe cér yu ñeel mboolem kuy góor, ca biir sarxalkat ya ak Leween ña ñu lim ñépp.

²⁰ Noonu la Esekiyas def ca Yuda gépp. Mbaax ak njub ak dëggute la jëfe fi kanam Aji Sax ji Yàllaam.

²¹ Mboolem jëf ju Esekiyas sumboon ci wàllu liggéeyub kër Yàlla ga, na mu dëppoo ak yoon wi ak santaane yi, ngir jaamu Yàllaam, léppi xolam la ko defe, ba am ca ndam.

32

Senaxerib dëkk na waa Yerusalem

¹ Gannaaw jëfi worma yooyii, Senaxerib buurub Asiri moo dikk ba biir Yuda, daldi gaw dëkk ya tata wër, nar leena bëtt, ba nangu leen.

² Ba Esekiyas gisee ne Senaxerib dikk na te song xare Yerusalem la nar,

³ ay jawriñam aki jàmbaraam la diisool, ngir fatt bëti ndox ya ca bitib dëkk ba. Ñu ànd ca ak moom.

⁴ Ci kaw loolu ñu dajale nit ñu takku, daldi fatt mboolem bëti ndox ya ak wal ma doon dawwe biir réew ma, ndax dañu ne duñu bàyyi buuri Asiri, ñu dikk fekk fa ndox mu ne xéew.

⁵ Esekiyas nag góor-góorlu, tabaxaat mboolem fu tata dëkk ba bëttoon, yokke ko ay sooroor, ba tabaxaat beneen tata ca gannaawam, fa féete biti. Mu teg ca dàbbali sèkkub Milo* ja ca gox ba ñu naan Kër Daawuda, daldi sàkklu gannaay yu bare aki pakk.

⁶ Gannaaw loolu mu tabb ay jawriñi xare yu jiite gàngoor ga, daldi leen woo fa moom, ca pénc ma ca buntu dëkk ba. Mu yokk seen pastéefu xol, ne leen:

⁷ «Dëgërluleen te amu fit. Buleen ragal, buleen jàq ndax buurub Asiri ak mboolem gàngoor gi ànd

* **32.5 Milo**, xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sèkklu ko.

ak moom, ndax li ànd ak nun moo ëpp doole li ànd ak moom.

⁸ Li ànd ak moom përegub suux la, te ki ànd ak nun di Aji Sax ji sunu Yàlla ji nuy wallu, xareel nu sunuy xare.» Xelu askan wa nag dal ca kàddu ya Esekiyas buurub Yuda wax.

⁹ Gannaaw loolu Senaxerib, buurub Asiri yónni ay jawriñam, fekk ko tollu mook gàngooram gépp fa jàkkaarlook Lakis, ca Esekiyas buuru Yuda ak mboolem Yudeen ña ca Yerusalem. Ñu ne:

¹⁰ «Senaxerib buurub Asiri dafa wax ne: Ana lu ngeen yaakaar, ba toog ci biir Yerusalem gi ñu gaw?

¹¹ Xanaa du Esekiyas moo leen nax, ngir wacc leen ngeen deek xiif ak mar, naan leen: “Sunu Yàlla Aji Sax ji moo nuy xettali ci loxol buurub Asiri.”

¹² Du moom Esekiyas moo dindi bérebi jaamookaay yeek sarxalukaayi Aji Sax ji, ba noppi ne waa Yuda ak Yerusalem: “Benn sarxalukaay ngeen di sujjóotal, te ci ngeen di taal saraxu cuuraay?”

¹³ «Xanaa xamuleen li ma def mboolem askani réew yi, man maak samay maam? Fu yàllay xeeti réew yooyu fexee lenn, ba mana xettali seen réew ci sama loxo?

¹⁴ Tuuri réew yooyu yépp yi samay maam faa-gaagagoon, ana mu ci manoona xettali aw xeetam ci sama loxo? Ana kon nu leen seen yàlla mana xettalee ci sama loxo?

¹⁵ Léegi nag, bu leen Esekiyas nax, ba réeral leen nii; buleen ko gëm. Ndax kat, jenn yàllay wenn xeet akug nguur masula mana xettali aw xeetam ci sama loxo, mbaa sama loxoy maam. Kon nag du

seen yàllaa leen di xettali ci sama loxo.»

¹⁶ Surgay Senaxerib nag gënatee ñàññ Aji Sax ji Yàlla ak jaamam Esekiyas.

¹⁷ Ay bataaxal sax Senaxerib bind na ko, ngir kókkali Aji Sax ji Yàllay Israayil, ba wax ci moom ne: «Noonee yàllay xeeti yeneen réew yi tëlee xettali seeni ñoñ ci sama loxo, noonu rekk la yàllay Esekiyas di tëlee xettali ñoñam ci sama loxo.»

¹⁸ Ñuy xaacu nag ca kaw, ci làkku ebrë, jëme ca niti Yerusaleem ña ca kaw tata ja, ngir xoqtaal leen, yóbbu seenu fit. Su ko defee nangu dëkk ba yomb leen.

¹⁹ Ci biir loolu ñuy wax ci Yàllay Yerusaleem, mbete su doon moroomu yàllay xeeti àddina, ay jëmm yu doom aadama liggéeye ay loxoom.

²⁰ Ba loolu amee Buur Esekiyas ak Yonent Yàlla Esayi doomu Amocc yékkati kàddug ñaan ci moomu mbir, jëme asamaan.

²¹ Aji Sax ji yebal malaaka, mu sànk mboolem ñeyi xare akub jawriñ ak kuy njiit ca dalu buurub Asiri, mu sèlmoo gâce, ñibbi am réewam. Gannaaw gi, ba mu duggée ca kër yàllaam, foofa la ko ñenn ci ay doomi geñog boppam, daldi bóome saamar.

²² Noonu la Aji Sax ji musale Esekiyas ak waa Yerusaleem ca Senaxerib buurub Asiri ak ci ñépp. Wet gu nekk la leen Aji Sax ji aare.

²³ Ba mu ko defee ñu bare di indi Yerusaleem sarax bu ñeel Aji Sax ji, ak teraanga yu ñeel Esekiyas buurub Yuda. Fa la doxe di ku xeet yépp weg.

Buur Esekiyas ma bewoon saay na

²⁴ Jant yooyu la Esekiyas woppoon bay waaja dee. Mu ñaan ci Aji Sax ji. Ba mu waxee ak moom, firnde la ko jox, ngir mu xam ne dina wér.

²⁵ Teewul teraanga ja ñu defal Esekiyas, feyu ko, xanaa doxe fa indi xolub réy-réylu, ba tax am sànj nara dal ca kawam ak ca kaw Yuda ak Yerusalem.

²⁶ Ci kaw loolu Esekiyas toroxlu, tuube ko xolub réy-réyloom, moom ak waa Yerusalem, ba tax sànjum Aji Sax ji dalul ca seen kaw ca janti Esekiyas.

²⁷ Alal ak daraja ju bare lool la Esekiyas amoon. Ay dencukaay la sàkkaloon boppam, ngir xalis ak wurus ak doj yu gànjare aki cuuraay aki pakk ak mboolem juntuukaayi tànnéef.

²⁸ Ay sàq itam amoon na ko, ngir am pepp ak biiñ bu bees akug diw, ak itam ay wudd ngir gépp xeetu jur aki wërmbal ngir ay géttam.

²⁹ Ay dëkk sax tabaxaloon na ko boppam, te amoon na gétt yu ne gāññ, jur gu gudd ak gu gàtt, ndax Yàllaa ko mayoon koom gu bare lool.

³⁰ Esekiyas ci boppam moo waññi bētu ndox ba ñuy wax Gixon Kaw, ngir awale ndox ma fu gēna suufe te féete ca sowub gox ba ñu naan Kër Daawuda. Ndam la am ca mboolem ay liggéeyam.

³¹ Teewul ca mbirum ndawi kàngami Babilon ya yónnee woon fa moom di gēstu kéemaan ga amoon ca réew ma, Yàlla moo ko seetaan, ngir seetlu ko ba ràññee mboolem la ca biir xolam.

³² Li des ci mbiri Esekiyas ak jēfi ngoram, ma nga binde ca peeñuy Yonent Yàlla Esayi doomu Amocc, ca téere ba ñu dippee Buuri Yuda ak Israayil.

³³ Gannaaw loolu Buur Esekiyas saay, fekki ay maamam, ñu denc ko fa féete kaw sēgi sēti

Daawuda. Teraanga la ko mboolem Yuda ak waa Yerusalem defal cig deewam. Doomam Manase moo falu buur, wuutu ko.

33

Lu jëm ci nguurug Manase

¹ Fukki at ak ñaar la Manase amoon ba muy falu buur. Nguuru na juróom fukki at ak juróom (55) fa Yerusalem.

² Manase nag di def li Aji Sax ji ñaawlu, topp ñaawtéefi xeet ya Aji Sax ji dàqoon ngir bànni Israayil.

³ Moo tabaxaat bérebi jaamookaay ya Esekiyas baayam mabboon, yékkatil tuur yi ñu naan Baal ay sarxalukaay, samp ay xer yu ñuy jaamoo Asera, boole ca di sujjóotal mboolem biddiwi asamaan, di leen jaamu.

⁴ Moo yékkati yeneen sarxalukaayi tuur ca biir kër Aji Sax ji, fa Aji Sax ji waxoon ne: «Fii ci Yerusalem la sama tur di nekk ba fàww.»

⁵ Ay sarxalukaay it la tabaxal biddiwi asamaan yépp, ca biir ñaari ëtti kër Aji Sax ji.

⁶ Te itam moo sarxal ay doomam, lakk leen ngir ay tuur ca xuru Ben Inom. Ci biir loolu gisaane na, ñeengo na, xërëm na, jëflante naak ay boroom rawaan ak ñuy jokkook nit ñu dee. Bare na lu mu def lu Aji Sax ji ñaawlu, ba tax mu mer.

⁷ Moo dugal ba tey jëmm ju ñu yatt ju mu sàkkoon ngir tuur ma ñuy wax Asera, ca biir kër Yàlla gi Yàlla waxoon Daawudaak doomam Suleymaan ne leen: «Ci biir kër gii ci Yerusalem gi ma tànn ci mboolem giiri Israayil, ci laay dëj sama tur ba fàww.

⁸ Ndegam bànni Israayil saxoo nañoo sàmm mboolem lu ma leen sant, mboolem yoon wi ak dogali yoon yi ak àttey yoon yi Musaa jottali, dootuma jële seen tànk ci réew mi ma séddoon seeni maam, yeen.»

⁹ Manase nag moo waññi Yuda ak waa Yerusaleem, ñuy def ñaawtéef, ba raw xeet ya Aji Sax ji sànkoon fi kanam bànni Israayil.

¹⁰ Aji Sax ji wax naak Manase ak aw askanam, waaye ñoo teewluwul.

¹¹ Aji Sax ji nag indi ci seen kaw njiiti gàngooru buurub Asiri, ñu jàppe Manase ay lonku, jéngé ko jéngi xàñjar, yóbbu Babilon.

¹² Ca biir njàqareem ja la sàkkoo yiwu Aji Sax ji Yàllaam, daldi toroxlu lool fi kanam Yàlla ju maa-mam ya.

¹³ Mu ñaan Yàlla, Yàlla nangul ko, dégg ab da-gaanam, delloosi ko Yerusaleem ci nguuram. Manase nag xam ne Aji Sax ji mooy Yàlla.

¹⁴ Gannaaw loolu la tabaxaat tatay biti bu gox bu ñu naan Kër Daawuda, dale ko ca sowub Gixon, ca xur wa, ba ca buntu Jën ya, wërle ko tundu Ofel, yékkati tata ba, ba mu kawé lool. Ci biir loolu mu teg ay njiiti gàngoor ca mboolem dëkki Yuda ya tata wër.

¹⁵ Moo jële itam yàllay ndoxandéem ya ak jëmmu tuur ma ca kër Aji Sax ji ak mboolem sarxalukaay ya mu tabaxoon ca kaw tundu kër Aji Sax ji ak ca Yerusaleem; mu génne lépp dëkk ba, sànni ko ca biti.

¹⁶ Ba loolu amee Manase tabaxaat sarxalukaayu Aji Sax ji, joxe ca saraxi canti biir jàmm ak saraxi njukkal. Mu daldi sant Yudeen ñi, ne leen ñu jaamu Aji Sax ji Yàllay Israayil.

¹⁷ Teewul askan wa di sarxal ca bérebi jaamookaayi tuur ya ba tey, doonte Aji Sax ji seen Yàlla lañu ko defal.

¹⁸ Li des ci mbiri Manase ak ñaanam ga ca Yàllaam ak kàdduy boroom peeñu ya wax ak moom ci turu Aji Sax ji Yàllay Israayil, lépp a ngoogu ca la ñu dippee Jaar-jaari buuri Israayil.

¹⁹ Mu di ag ñaanam, di ni ñu ko ko nangule ak mboolem bàkkaaram ak ñàkk wormaam ak béreb ya mu tabax ay jaamookaayi tuur, teg fa ay xer aki jëmm ngir tuur ya, lu jiitu muy toroxlu, ba tuub, tènkees na lépp ci kàdduy boroom peeñu ya.

²⁰ Ba mu ko defee Buur Manase saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca këram. Amon doomam moo falu buur, wuutu ko.

Lu jëm ci nguurug Amon

²¹ Ñaar fukki at ak ñaar la Amon amoon ba muy falu buur. Ñaari at la nguuru fa Yerusalem.

²² Amon di def nag li Aji Sax ji ñaawlu, la baayam Manase daan def. Mboolem tuur ya Manase baayam sàkkoon la Amon daan defal ay sarax, di leen jaamu.

²³ Toroxluwul, tuubal Aji Sax ji, na Manase baayam toroxloo woon, tuub. Amon moom, ag tooñ la yokk.

²⁴ Ci kaw loolu ay surgaam lalal ko pexe, bóom ko ca biir këram.

²⁵ Waa réew ma nag rey mboolem ña fexeeloon Buur Amon. Ba loolu amee waa réew ma fal buur, doomam Yosya, mu wuutu ko.

34

Lu jëm ci nguurug Yosya aki coppiteem

¹ Juróom ñetti at la Yosya amoon ba muy falu buur, te fanweeri at ak benn la nguuru fa Yerusalem.

² Yosya di def li Aji Sax ji rafetlu, topp ci tànk yi maamam Daawuda jaaroon, jàddul fenn, du ndijoor, du càmmoñ.

³ Ci juróom ñetteelu atu nguuram, fekk ko di ndaw ba tey, ci la tàmbalee wut Yàllay Daawuda, maamam. Ca fukkeelu atam ak ñaar, mu tàmbalee setal Yuda ak Yerusalem, jële fa bérebi jaamookaay ya ak xer ya ñuy jaamoo Asera tuur ma ak jëmmi tuur yu ñu yatt ak yu ñu xelli.

⁴ Ci biir loolu ñu màbb fa kanamam sarxalukaayi tuur ya ñuy wax Baal; andi cuuraay ya woon ca kaw sarxalukaay ya, mu toj leen; xer ya ñuy jaamoo Asera ak jëmmi tuur ya ñu yatt ak ya ñu xelli, mu rajaxe leen, wal leen ba mu mokk, mu suy ko ca kaw bàmmeele ña leen daan defal ay sarax.

⁵ Yaxi sarxalkat ya, mu lakk leen ca seen kaw sarxalukaay ya, daldi setal Yuda ak Yerusalem.

⁶ Noonu la def it ca biir dëkki Manaseen ña ak yu Efraymeen ña ak yu Cimyoneen ña, ba ca dëkki Neftaleen ña ak gent ya leen wër.

⁷ Sarxalukaay yaak xer ya ñuy jaamoo Asera la màbb; jëmmi tuur ya, mu wal ba mu mokk; andi cuuraayi tuur yépp, mu toj leen ca mboolem réewum Israayil, doora délsi Yerusalem.

⁸ Ca fukk ak juróom ñetteelu atu nguuram, lépp ci biir cetlug réew ma ak kër Yàlla ga, dafa yebal Safan doomu Acalya, ak Maaseya, kàngamu dëkk ba, ak bindkat ba Yowax doomu Yowaxas, ngir ñu jagali kër Aji Sax ji Yàllaam.

⁹ Ñu dem ca Ilkiya sarxalkat bu mag ba, jox ko xaaalis ba nit ñi indi kër Yàlla ga, te Leween ñay wattu buntu kër ga jële ko ca Manaseen ña ak Efraymeen ña ak mboolem ña des ci Israayil, ak mboolem waa Yuda ak Beñamineen ña ak ña dëkk Yerusalem.

¹⁰ Ba loolu amee ñu teg xaaalis ba ca loxoy ña ñu tabb ca caytug liggéeyu kër Aji Sax ji, saytukati liggéeyu kër Aji Sax ja def ko ca liggéeyub yeesal ba ak jagalub kër Yàlla ga.

¹¹ Ñu jox liggéeykati bant yi ak tabaxkat yi lu ñu jënde doj yu ñu yatt ak dénki lëkkalekaay ak lu ñu sàkke xànqi yeneen tabax yu buuri Yuda bàyyi woon ñu yàqu.

¹² Màndute la nit ña yeboo ca liggéey ba, Leween ña ñu tabb ñu di leen jiite di Yaxat ak Abdiyas, ñooñu soqikoo ci Merari; ak Sàkkaryaa ak Mesulam, ñooñu soqikoo ca Keyat. Leween ñooñu ñépp a mane woon ay jumbukaayi xumbéen.

¹³ Ñoo yilifoon yenukat ya ak mboolem liggéeykat ya, ci wàll wu ci nekk. Yenn Leween ñi diy bindkat aki jawriñ aki fara bunt.

Téereb yoonu Aji Sax ji feeñ na

¹⁴ Ba ñuy génne xaaalis ba ñu indi ca kër Aji Sax ji, ca la sarxalkat ba Ilkiya gis téereb yoonu Aji Sax ja Musaa jottali.

¹⁵ Ilkiya nag wax Safan bindkat ba ne ko: «Téereb yoon wi de laa gis ci kër Aji Sax ji.» Ci kaw loolu Ilkiya jox Safan téere ba.

¹⁶ Ba loolu amee Safan bindkat ba yóbbu téere ba ca Buur, àggewaale ko kàddu ne ko: «Mboolem lees dénkoon say surga, ñu ngi koy def.

¹⁷ Xaalis ba nekkoon ca kër Aji Sax ji, sotti nañu ko, ba teg ko ci loxol saytukat yi ak ci loxol ñi jiite liggéey bi.»

¹⁸ Safan bindkat ba nag neeti Buur: «Ab téere nag la ma Ilkiya sarxalkat bi jox.» Safan jàngal ko Buur.

¹⁹ Ba Buur déggee kàdduy téereb yoon wi, dafa xotti ay yéreem ndax njàqare.

²⁰ Buur daldi sant Ilkiya ak Axikam doomu Safan ak Abdon doomu Mise ak Safan bindkat ba ak Asaya bèkk-néegu buur, ne leen:

²¹ «Demleen leerlul ma ci Aji Sax ji, laajaaleel ndes wi ci Israayil ak Yuda, ci mbirum kàdduy téere bi feeñ. Sànjum Aji Sax ji sottiku ci sunu kaw kat réy na, ndax sunuy maam a sàmmul kàddug Aji Sax ji, ngir jèfe mboolem noonee ñu ko binde ci téere bii.»

²² Ilkiya daldi dem, ànd ak ña Buur yebal, ba ca Ulda yonent bu jigéen ba doon soxnas Salum wattukatub yére ya. Salum di doomu Tokeyat doomu Asra*. Ulda ma nga dëkkoon Yerusalem ca sanc ba. Ñu wax ak moom.

²³ Jigéen ja ne leen: «Aji Sax ji Yàllay Israayil nee: Xamalleen ki leen yebal ci man ne ko:

²⁴ “Aji Sax ji nee: Maa ngii di wàcce musiba ci béreb bii ak ñi ko dëkke, muy mboolem alkànde yi binde ci téere bi ñu jàngal buurub Yuda.

²⁵ Gannaaw ñoo ma dëddu, di taalal yeneen yàlla cuuraay, ngir merloo ma ci mboolem liggéey yu ñu defe seeni loxo, sama sànj mooy yuriku ci béreb bii te du fey.”

* **34.22 Tokeyat doomu Asra** ak Tigwa doomu Aras, kenn ki la.

²⁶ Buuru Yuda mi leen yónni, ngir ngeen laajlusi ci Aji Sax ji nag, waxleen ko ne ko: “Li Aji Sax ji Yàllay Israayil wax ci kàddu yi ngeen dégg moo di:

²⁷ Gannaaw yaa réccu ci sa xol, ba toroxlu ci kanam Yàlla, ba nga déggee kàddoom yi mu wax ci béreb bii mook ñi ko dëkke, te yaa toroxlu tuubal ma, xotti say yére, jooy fi sama kanam, man it dégg naa la. Kàddug Aji Sax jee.

²⁸ Maa ngii di la yóbbu nga fekki say maam, dees na la yóbbu ak jàmm ca sa bàmmeeel te say bët du tegu ci mboolem musiba mi may wàcce ci béreb bii ak ci kaw ñi ko dëkke.”» Ba loolu amee ñu dellu, yegge Buur kàddu ga.

²⁹ Ci kaw loolu Buur Yosya yónnee, woo mboolem magi Yuda ak Yerusalem, ñu dikk.

³⁰ Buur dem ca kër Aji Sax ji, ànd ak waa Yuda gépp ak waa Yerusalem ak sarxalkat yaak Leween ña ak askan wépp, ka gën di mag ba ca gëna tuut. Mu jàngal leen, ñuy dégg, mboolem kàdduy téereb kóllère† bi feeñ ci kër Aji Sax ji.

³¹ Buur nag taxaw ca bérebu boppam, feddali kóllère ga fa kanam Aji Sax ji, ngir topp Aji Sax ji, di sàmme léppi xolam ak léppi bakkanam ay santaaneem ak seedey yoonam ak dogali yoonam, ngir jëfe kàdduy kóllère gi ñu bind ci téere bi.

³² Ci kaw loolu mu xiir mboolem ña mu fekk Yerusalem ak diiwaanu Beñamin, ngir ñu yebu ci. Waa Yerusalem it defe ko, na mu dëppoo ak kóllèreg Yàlla, seen Yàllay maam ya.

³³ Yosya nag jële mboolem suufas bànni Israayil, mboolem xèrèm yu seexluwu. Mu daldi xiirtal

† **34.30 téereb kóllère bi** mooy téereb yoonu Musaa wi. Seetal ci aaya 14, 15.

mboolem ña ca Israayil ci jaamu Aji Sax ji seen Yàlla. La des ca janti Yosya yépp, bànni Israayil dëdduwuñu Aji Sax ji, seen Yàllay maam ya.

35

Yosya dekkal na bésu Mucc

¹ Yosya nag amal fa Yerusalem, màggalu bésu Mucc ñeel Aji Sax ji. Ñu rendi gattub bésu Mucc, fukki fan ak ñeent ca weer wa njëkk ca at ma.

² Ci biir loolu mu delloo sarxalkat ya ca seeni dénkaane, ñaax leen ca liggéeyu kër Aji Sax ji.

³ Gannaaw loolu mu ne Leween ñi, ñoom ñay xelal Israayil gépp, te di ñu ñu sellalal Aji Sax ji. Mu ne leen: «Yebleen gaal gi ci biir kër gi Suleymaan doomu Daawuda buurub Israayil tabax. Dootul ab sëf ci seeni mbagg. Léegi féetewooleen seen liggéeyub Yàlla Aji Sax ji ak Israayil ñoñam.

⁴ Séddalikooleen ni ngeen bokke seeni kër maam ak seeni kuréel, noonu ko Daawuda buurub Israayil binde woon, te Suleymaan doomam it binde ko ni.

⁵ Taxawleen ci kër gu sell gi, ànd ak seen làngu kër maam, topp seen wàllu kër maam ci biir Leween ñi, ngir ngeen nekkal seen bokki askan wi dul ay Leween.

⁶ Yeenay rendi gattub bésu Mucc; sellaluleen te waajalal seen bokki bànni Israayil, ngir matal kàddug Aji Sax ji Musaa jottali.»

⁷ Yosya nag génnee ca alali buur fanweeri junniy (30 000) gatt yu ndaw, ay kuuy yu ndaw aki tef, lépp ngir saraxub bésu Muccu mboolem bànni Israayil ga fa teew, ak ñetti junniy (3 000) nag.

⁸ Ay jawriñam itam génne ab saraxu yéene ñeel askan wa, ñook sarxalkat yaak Leween ña. Ilkiya ak Sàkkaryaa ak Yexyel, kilifay kër Yàlla ga, jox sarxalkat ya, ngir bésu Mucc, ñaari junni ak juróom benni téeméeri (2 600) boppi gàtt ak ñetti téeméeri (300) nag.

⁹ Kilifay Leween ña, Konaña aki bokkam Semaya ak Netaneel ak Asabya ak Yewel ak Yosabàdd, ñoom it génneel Leween ña juróomi junniy (5 000) gàtti bésu Mucc ak juróomi téeméeri (500) nag.

¹⁰ Ba mu ko defee ñu waajal liggéey ba, sarxalkat ya taxaw ca seen béreb, Leween ña itam noonu, ñu topp seeni kuréel, na ko Buur santaanee.

¹¹ Ci kaw loolu ñu rendi gàtti bésu Mucc ba, sarxalkat ya nangoo deret ja ca seeni loxo, wis-wisal ko, Leween ña fees.

¹² Ba loolu amee ñu ber saraxu rendi-dóomal ba, ngir séddale ko askan wa, na ñu bokke seeni kër maam, ngir ñu man koo sarxalal Aji Sax ji, ni ñu ko binde ci téereb Musaa. Nag ya itam, ñu def ko noonu.

¹³ Ñu daldi wàjj saraxu bésu Mucc ba, na ko yoon diglee, sarax yu sell ya, ñu baxal ko ci ay pot aki cin aki njaq, daldi ko yóbbul gaaw mboolem askan wa.

¹⁴ Gannaaw loolu la Leween ña waajalal seen wàllu bopp ak wu sarxalkat ya ci ndawal li, ndax sèti Aaróona sarxalkat ya, saraxi rendi-dóomal ya ak lay nebbon ca yeneen sarax ya, moom lañu yendoo lakk ba guddi. Moo tax Leween ña waajal seen wàll ci ndawal li ak wàllu sèti Aaróona sarxalkat ya.

¹⁵ Doomi Asaf, woykat ya nag ña nga féete seen béreb, na ko Daawuda santaanee woon. Te muy Asaf, di Eman, di Yedutun boroom peeñum Buur,

di fara bunt ya ca bunt yépp, du kenn ku ci sañoona jóge ca liggéeyam, ndax seen bokki Leween a leen waajalal lépp.

¹⁶ Noonu lañu defe bésub keroog mboolem liggéeyub Aji Sax ji, ngir wormaal bésub Mucc ak itam sarxe rendi-dóomal ya, ca kaw sarxalukaayu Aji Sax ji, noonee ko Buur Yosya santaanee.

¹⁷ Jant yooyu, bànni Israayil ga ko teewe, diiru juróom ñaari fan lañu wormaal bésub Mucc ak manggalu Mburu mu amul lawiir.

¹⁸ Yosya ak Leween ña ak mboolem waa Yuda ak Israayil ga ko teewe, ak waa Yerusalem, bésub Mucc ba ñu amal, bu ni mel, ca janti Samiyel yonent ba ak janti mboolem buuri Israayil, ba booba, maseesu ko fa wona manggal.

¹⁹ Ca fukk ak juróom ñetteelu atu nguurug Yosya lañu manggal bésu Mucc boobu.

Buur Yosya saay na

²⁰ Gannaaw loolu yépp, ba Yosya defaraatee kër Yàlla ga ba noppi, ca la Nekko buuru Misra dikk ngir xare fa Karkemis, ca wetu dexe Efraat. Yosya nag jóg ngir dogaleji ko.

²¹ Nekko yebal ay ndaw ca moom, ne ko: «Yaw buurub Yuda, ana lu ma joteek yaw? Du ci sa kaw laa jëm, bésub tey, waaye ca kaw kër ga may xareel laa jëm. Yàllaa ma sant ma gaaw nag, kon bul gállankoor Yàlla mi ànd ak man, lu ko moy mu sànk la.»

²² Teewul Yosya baña walbatiku bàyyi ko, xanaa mu soppig col, ngir xareek moom. Dégluwul kàdduy Nekko ya tukkee ca gémmiñug Yàlla, xanaa mu dem xareji ca xuru Megido.

²³ Ci kaw loolu fittkat ya fitt Buur Yosya, Buur ne ay surgaam: «Génneleen ma fii, gaañu naa lool.»

²⁴ Surgaam ya génne ko watiiram, yéerge ko ca beneen watiiram, delloo ko Yerusalem, mu doora dee. Ba loolu amee, ñu denc ko ca bàmmeele maamam ya. Mboolem Yuda ak Yerusalem ñaawlu nañu ngir Yosya.

²⁵ Yeremi yonent ba fent na woy wu mu jooye Yosya, te booba ba sunu jonni yàllay tey, mboolem woykat yi, góor ak jigéen wax nañu ci Yosya, ci seen kàdduy jooytu, ba ñu mujj def kàddu ya aada ci Israayil, te mu ngoogu binde ca la ñu dippee Kàdduy Jooytu.

²⁶ Li des ci mbiri Yosya ak jëfi wormaam yi dëppoo ak Yoonu Aji Sax ji,

²⁷ jëfam yu njëkk yaak yu mujj ya, ña ngoogu binde ca téere ba ñu dippee Buuri Israayil ak Yuda.

36

Lu jëm ci nguurug Yowaxas

¹ Askanu réew ma nag jël Yowaxas doomu Yosya, fal ko buur, mu wuutu baayam fa Yerusalem.

² Ñaar fukki at ak ñett la Yowaxas amoon ba muy falu buur. Ñetti weer la nguuru fa Yerusalem.

³ Buuru Misra moo ko jële Yerusalem, ba noppi teg réew ma galagu fanweeri barigoy xalis ak ñeent (34), ak fanweeri kiloy wurus ak ñeent (34).

⁴ Ci kaw loolu buuru Misra fal Elyakim magu Yowaxas buurub Yuda ak Yerusalem. Mu daldi soppi turam, tudde ko Yoyakim. Yowaxas rakk ja moom, Nekko jàpp ko, yóbbu Misra.

Lu jëm ci nguurug Yoyakim

⁵ Ñaar fukki at ak juróom la Yoyakim amoon ba muy falu buur, te fukki at ak benn la nguuru fa Yerusalem. Muy def nag li Aji Sax ji Yàllaam ñaawlu.

⁶ Moom la Nebukatnecar buuru Babilon dal ci kawam, jéngé ko jéngi xàñar, yóbbu Babilon.

⁷ Lenn ca yéfi kër Aji Sax ja nag, Nebukatnecar yóbbaale ko Babilon, yeb ko ca màkkaanu buuram ca Babilon.

⁸ Li des ci mbiri Yoyakim ak jéf ju seexluwu ja mu jéf ak la ñu ko gisal, ma ngoogu binde ca téere ba ñu dippee Buuri Israayil ak Yuda. Yoyakin doomam a falu buur, wuutu ko.

Lu jëm ci nguurug Yoyakin

⁹ Juróom ñetti at la Yoyakin amoon ba muy falu buur, te ñetti weer ak fukki fan la nguuru, Yerusalem di péeyam. Muy def nag li Aji Sax ji ñaawlu.

¹⁰ Ba at ma délsee la Buur Nebukatnecar yónnee, jëlsi ko yóbbu Babilon, boole ca yéfi tànnéef yu kër Aji Sax ji. Ba loolu amee la fal Cedesyas mbokkum Yoyakin, buurub Yuda ak Yerusalem.

Lu jëm ci nguurug Cedesyas

¹¹ Ñaar fukki at ak benn la Cedesyas amoon ba muy falu buur, te fukki at ak benn la nguuru fa Yerusalem.

¹² Muy def li Aji Sax ji Yàllaam ñaawlu, toroxluwul, tuub fa kanam Yonent Yàlla Yeremi ma waxe ndigalal Aji Sax ji.

¹³ Cedesyas fippu na itam ca kaw Buur Nebukatnecar ma ko giñloo woon ci Yàlla ne moom lay nangul. Daa sajju loos, të ticc, baña dellusi ci Aji Sax ji Yàllay Israayil.

¹⁴ Rax ci dolli mboolem njiiti sarxalkat ya ak askan wa gënatee jëfe ag ñàkk worma, di roy mboolem jëf ju seexluwu ju xeet yi nekke, ba sobeel kërug jaamookaay gi Aji Sax ji sellaloon ngir boppam fa Yerusalem.

Mbugal ñeel na Yerusalem

¹⁵ Aji Sax ji seen Yàllay maam ya yónnee na leen ay yooni yoon ay ndaw, ndax ñeewante ñoñam ak màkkaanam.

¹⁶ Teewul ñuy kókkali ndawi Yàlla, di teddadil ay kàddoom, di ñaawal ay yonentam. Sànjum Aji Sax ji nag mujj jógal ñoñam, ba menn paj manatu cee am.

¹⁷ Moo indi ci seen kaw buurub waa Babilon, mu reye saamar seeni waxambaane, ba ca biir kër gu sell ga, ñeewantewul kenn; du ndaw lu góor, dub janq, du mag, du ku weex tàll ak bijjaaw. Ñépp la Yàlla teg ci ay loxoom.

¹⁸ Ci biir loolu mboolem yëfi kër Yàlla ga, yu mag yaak yu ndaw ya ak denci kër Aji Sax ja ak denci kër buur aki jawriñam, lépp la boole yóbbu Babilon.

¹⁹ Ñu lakk kër Yàlla ga, màbb tatay Yerusalem, mboolem kəri buuram, ñu lakk, mboolem lu ca gànjare, ñu yàq ko.

²⁰ Ba mu ko defee, ndes wa mucc saamar, mu jàpp leen yóbbu ngàllo ca Babilon, ñu doon ay jaamam, moom aki doomam, ba keroog nguurug Pers mujj teg tànk.

²¹ Loolu nag moo sottal kàddu ga Aji Sax ji wax jaarale ko ci gémminug Yonent Yàlla Yeremi* bi mu

* **36.21** Seetal ci *Yeremi* 25.11; 29.10.

nee diiru juróom ñaar fukki at la réew mi di gentel, ngir fey Ati Noflaay ya ñu sàmmul woon[†].

²² At ma njëkk ca nguurug Sirus buuru Pers[‡], Aji Sax ji moo nammoona sottal kàddu ga mu waxe ca gémminug Yonent Yàlla Yeremi, ba tax mu xiir Sirus buuru Pers, mu siiwtaane ab dogal ci mboolem réewam, boole ci bind ko ne:

²³ «Sirus buuru Pers dafa wax ne: Mboolem réewi àddina, Yàlla Boroom asamaan[§] moo ma leen dénk, te moom moo ma tabb, ngir ma tabaxal ko kër ca Yerusalem ga ca Yuda. Képp ku bokk ci mboolem ñoñam, yal na Aji Sax ji Yàllaam ànd ak moom, mu dem Yerusalem.»

[†] **36.21 Ati Noflaay:** seetal ci *Sarxalkat* yi 25.1-13; 26.34. [‡] **36.22** Mooy at ma buuru Pers njékka falu ci Babilon ak ci yeneen réew ya mu tegoon loxo. [§] **36.23 Yàlla Boroom asamaan** turu darajaal la bu ñuy waxe ci gàttal ne mooy Yàllay asamaan ak suuf, muy wund ne du Israayil rekk lay seen Yàlla, waaye mooy Yàllay àddina sépp.

Kàddug Yàlla
The Holy Bible in the Wolof language of Senegal,
translated by La Mission Baptiste du Sénégal
La Sainte Bible en langue wolof du Sénégal, traduite
par La Mission Baptiste du Sénégal

copyright © 2025 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Cette œuvre est mise à disposition sous licence Creative Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0)

 Vous n'êtes pas autorisés à :

Partager — copier, distribuer et communiquer le matériel par tous moyens et sous tous formats. L'Offrant ne peut retirer les autorisations concédées par la licence tant que vous appliquez les termes de cette licence.

Attribution — Vous devez créer un lien vers la licence et indiquer si des modifications ont été effectuées ; l'Œuvre. Vous devez indiquer ces informations par tous les moyens raisonnables, sans toutefois suggérer que l'Offrant vous soutient ou soutient la faccedil;on dont vous avez utilisé son Œuvre.

Pas d'Utilisation Commerciale — Vous n'êtes pas autorisés à faire un usage commercial de cette Œuvre, tout ou partie du matériel la composant.

Pas de modifications — Dans le cas où vous effectuez un remix, que vous transformez, ou créez à partir du matériel composant l'Œuvre originale, vous n'êtes pas autorisés à distribuer ou mettre à disposition l'Œuvre modifiée.

Pas de restrictions complémentaires — Vous n'êtes pas autorisés à appliquer des conditions légales ou des mesures techniques qui restreindraient légalement autrui ; utiliser l'Œuvre dans les conditions décrites par la licence.

C'est un résumé (et non pas un substitut) de la licence. Pour voir une copie de cette licence, cliquez ici.

La Mission Baptiste du Sénégal a le plaisir de vous autoriser à utiliser toute portion tirée des Écritures

qui sont disponibles sur [http:// biblewolof.com](http://biblewolof.com) et sur ces appli (l'&ouillevre), sous réserve que le crédit nous soit reconnu par écrit, avec la mention du nom de notre organisation (voir plus loin). Mais on ne peut la modifier de quelque façon que ce soit, ni l'’utiliser à des fins commerciales, c'’est à dire, de telles ressources ne peuvent être vendues à un prix supérieur au coût de la reproduction.

Cette licence n'’autorise pas un mixage combinant les écritures en wolof avec vos propres ressources traduites en wolof. Si vous désirez faire un mixage, vous devez en obtenir l'’autorisation, et pour cela nous exigeons un échantillon de traduction pour une préalable approbation de notre part. En effet des ressources mal traduites portent préjudice à la créditibilité des écritures.

De même, s'’il s'’agit d'’enregistrements des écritures, nous exigeons des échantillons de la matière enregistrée, pour approbation préalable de notre part. En effet des voix marquées d'’accent pourraient être dommageables à la créditibilité des écritures.

Pour demander la permission de faire quoi que ce soit en dehors du cadre de cette licence, contactez-nous.

Voici les déclarations de copyright à inclure dans l'&ouillevre:

Écriture extraite de (s'’il s'’agit d'’une portion de livre)

Suivi de:

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

Vous pouvez aussi utiliser une forme abrégée:

(Nom du livre abrégé) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

La politique de confidentialité se trouve ici.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0)

 You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

NonCommercial — You may not use the material for commercial purposes.

NoDerivatives — If you remix, transform, or build upon the material, you may not distribute the modified material.

No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

This is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license. To view a copy of this license, click here.

La Mission Baptiste du Sénégal is pleased to give you permission to use any of the scriptures on <http://biblewolof.com> and in these apps (hereafter referred to as the Work) as long as you give credit to MBS with a copyright notice, and you do not modify or mix the work, and do not sell materials at a price over the cost of reproduction.

In other words, you may download the Work and share it with others as long as you credit us, but you can't change the Work in any way or use it commercially (for profit).

If we give you permission to do a re-mix (combining the scriptures in wolof with your own materials translated in wolof), we will ask for a sample translation or audio recording to approve first, before any distribution. Materials badly translated and voices with a foreign accent impair the credibility of the scriptures.

To ask permission to do anything outside the scope of this license, contact us.

Here are copyright statements to include with the work :

Scripture citations taken from(if it's only a portion of a book) followed by

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

Or you may use a shortened form:

(Name of the book) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

You can read our [privacy policy](#) here.

Liggéey bii turu sañ-sañu jëfandikoom di « Creative Commons BY-NC-ND 4.0 » ; maye na ku ko yeb,

fépp ci àddina, ci kaw way jefandiku ji wàccoo ak yii ndigal: BY = SM (dees na Seedeel boroom Moomeelam); NC = AJ (Amul Jaay); ND = AS (Amul Soppi). Ku bëgga gis sottib sañsañu jëfandikoo bi, seet ko fii.

■ Mission Baptiste du Sénégal am na mbégtey may leen ngeen yeb, ak sotti, ak wasaare lu mu mana doon ci Kàddug Yàlla gi ci <http://biblewolof.com>, ak ci appli yii, ci kaw ngeen seedeel nu sunu moomeel (seetal ci suuf). Waaye dungen ci mana soppi lenn, ak nu coppite ga mana tëdde, te ngeen bañcee jaaye lenn ci njëg gu wees li leen sottib mbind mi dikke.

Su dee lu ngeen raxe (muy seen liggéeyu bopp bu ngeen tekki ci wolof, boole ko ak lenni kàddug Yàlla gi ci wolof), ba bëgg koo sotti ngir wasaare ko, war ngeen cee jëkka am sunu ndigal, te jox nu ci seenub tekki, lu tuut lu nu ko mana natte ba mu doy nu, ndax jomtukaay yu tekki bi awul yoon gàkkaal na Mbind mu sell mi. Jokkoleen ak nun, ngir sàkku ndigalu def lu mu mana doon, lu wees kemu sañsañu jëfoo.

Ba tey su dee lu ngeen jukkee ci kàddug Yàlla gi, ba def ko ay dégtal yu ngeen taataan, bëgg nanu ngeen sàkkaal nu ci seenub taataan, lu tuut lu nu mana natte baat yi ba mu doy nu, ndax baat yu seen làmmiñu boroom taq itam, gàkkaal na ab liggéey.

Yii kàddu la sañsañu jëfoo tege, te warees koo boole ci liggéey bi:

Ci………… lanu ko jukkee, (su dee ab dogu téere doŋŋ)

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

Manees naa jëfandikoo itam ab gàttaalub turu téere bi :

(Turu gàttaal téere bi) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-04-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Apr 2025 from source files dated 18 Apr 2025

d0698bf2-fb52-5f39-9542-2e2eeaf3c516